

» Program

Policy

Plan

Riktlinjer

Regler

Landsbyggs- program för Skövde kommun

Beslutad av kommunfullmäktige
26 november 2018, § 143/18. Dnr ADM.2018.115

Dokumenttyp: Program

Dokumentet gäller för: samtliga nämnder och sektorer

Diarienummer: ADM.2018.115

Reviderad: 2018

Giltighetstid: tills vidare

Tidpunkt för aktualitetsprövning: en gång per mandatperiod

Dokumentansvarig: Sektor samhällsbyggnad

Andra tillhörande dokument: Landsbygdsprogram del 2

Landsbygdsprogram

för Skövde kommun

Del 1

SKÖVDE

Innehåll

Läshänvisning

Landsbygdsprogrammets första del inleds med ett statistikavsnitt som visar hur befolkningsutvecklingen har sett ut över tid i kommunens olika delar; glesbygd, yttertätorter och Skövde tätort. Här ges även en kort beskrivning av markägareförhållandena. Vi har vidare valt att dela in nulägesbeskrivningen i tre centrala fokusområden; boendekvalitet, attraktiv livskvalitet samt tillväxt och näringsliv.

Del två i Landsbygdsprogrammet tar upp och belyser ett antal konkreta faktorer som främjar tillväxten på landsbygden. Det finns inriktningsmål kopplade till samtliga faktorer.

Formgivning: Skövde kommun
Foto: Skövde kommun

1	Inledning	2
	Vår landsbygd	3
	Mål och syfte med arbetet	5
	Disposition och metod	5
	Definitioner	6
	Vad gör en kommun?	7
2	Befolkningsutveckling	8
	Skövde glesbygd	9
	Skövde yttertätorter	9
	Skövde tätort	9
	Markägande	10
3	Boendekvalitet	11
	Boende	12
	Kollektivtrafik på landsbygden	14
	Väg och järnväg	15
	IT och bredband	16
	Kommunal service	17
	Förskolor	18
	Vårdnadsbidrag	19
	Grundskola med förskoleklass och fritidshem	20
	Gymnasieskolor	21
	Skolskjuts	22
	Avdelningen för funktionsnedsättning	23
	Äldreomsorg	24
	Socialpsykiatri	25
	Vatten och avlopp	26
	Landsbygdsutveckling i strandnära läge	27
4	Attraktiv livskvalitet	28
	Värdefull natur	29
	Riksintresse för naturvård	30
	Skog	32
	Sjöar och vatten	33
	Klimatanpassning	34
	Värdefulla kulturvärden	35
	Hembygdsföreningar	36
	Bygdegårdsföreningar	38
	Friluftsliv och rekreation	39
	Motion	40
	Fiske	41
	Tysta områden	42
5	Tillväxt och näringsliv	43
	Sysselsättning	44
	Utbildning	46
	Besöksnäringen	48
	Boende på landsbygden	49
	Jord- och skogsbruket	50
	Djur	51
	Hästhållning	52
	Social ekonomi på landsbygden	53
	Energi och klimat	54
	Leader - en metod för att utveckla landsbygden	55
	Näringslivsforum och landsbygdsnäringsgrupp	56
	Bilagor	
	Bilaga 1 - yttertätorter	57
	Bilaga 2 - befolkningsutveckling	69
	Källförteckning	74

Vår landsbygd

Landsbygden inom Skövde kommun utgör en väsentlig del av kommunens karaktär. Här finns unika värden som ska bevaras, samtidigt som det finns områden som har stor potential när det kommer till utveckling och tillväxt som kan bidra till hela kommunens utveckling. Eftersom det finns de intressen som delvis är motstridiga behövs en samlad strategi för hur kommunen ska jobba med tillväxt på landsbygden. Med detta program vill vi säkerställa landsbygds-perspektivet och belysa landsbygdens betydelse för utveckling av Skövde kommun.

1 Inledning

Skövde kommun är en kommun som till stor del består av det vi i dagligt tal kallar landsbygd. Skövde växer och hela kommunen har potential att vara en del i detta. Näringslivet och en bra offentlig service måste i samklang skapa grunden för denna utveckling. De kommunala åtagandena ska så långt möjligt vara likvärdiga i hela kommunen. Detta kräver ibland nytänkande när det gäller hur kommunen organiserar sin verksamhet.

Landsbygdsprogrammet är Skövde kommuns övergripande strategi och handlingsplan för landsbygden. Syftet med den första delen av landsbygdsprogrammet är att samla ihop och sammanställa de strategiska samhällsbyggande delarna ur våra befintliga planer och dokument som berör Skövde kommuns landsbygd. Sammanställningen ger oss en nulägesbeskrivning av hur vår landsbygd ser ut, men även vilket ansvar kommunen har på landsbygden.

Målbild och arbetets gång

För att ha en gemensam framtidsbild och för att skapa rätt förutsättningar för tillväxt i Skövde regionen fattade Skövde kommunfullmäktige i juni 2010 ett enhälligt beslut om en gemensam vision för Skövde regionen, där tillväxt är satt i fokus. Tillväxt handlar om att skapa ett rikare liv för alla i Skövde regionen, i alla avseenden. Den utgör en förutsättning för att säkra välfärden – vården, skolan, omsorgen och annan samhällsservice.

Hela Skövde regionen ska utvecklas, inte minst landsbygden. Ett bra näringslivsklimat med nya och växande företag är en förutsättning för att skapa sysselsättning och hållbar tillväxt, vilket är grunden för att kunna utveckla välfärden, både i stad och på landsbygd. Kommunal service ska erbjudas i ytterområdena och det ska finnas en väl utbyggd kollektivtrafik. Kommunen ska även arbeta aktivt för att bredband ska finnas att tillgå för alla i kommunen.

Under 2012 fick dåvarande Närings- och samhällsbyggnadsenheten i uppdrag av kommunstyrelsen att ta fram ett landsbygdsprogram som samlar de strategiska samhällsbyggande delarna ur våra befintliga planer och dokument. Exempelvis ligger ÖP 2025, naturvårdsprogrammet och kulturmiljöprogrammet till grund för landsbygdsprogrammet.

En revidering av landsbygdsprogrammets första del har genomförts under 2018. I detta arbete har siffror, text och layout uppdaterats för att ge en aktualiserad bild av landsbygden i Skövde.

Definitioner

Glesbygd utgör den del av Sveriges yta som inte ligger inom någon tätort enligt SCB.

Landsbygd kan definieras på många sätt. Enligt SCB skiljer man inte mellan glesbygd och landsbygd. Dels kan det definieras som område med lantlig bebyggelse. Termen används ofta som motpol till stad och avser ofta alla områden belägna mellan städerna. Jordbruksverket skriver att det finns två särdrag som förenar Sveriges landsbygder. Det ena är landsbygdernas fysiska miljö såsom natur- och kulturlandskapet, naturresurserna och bebyggelsemiljön. Det andra särdraget är tillgänglighet eller gleshet som påverkar många av de aktiviteter vi människor utför.

Småort är en benämning som används i Sverige och definieras av SCB som en samlad bebyggelse med 50–199 invånare, där det är högst 150 meter mellan husen. Efter den senaste tätortsavgränsningen 2015 tilldelas avgränsade småorter bara småortskoder men inte några namn.

Tätort definieras som ett tätbebyggt område med minst 200 invånare, där avståndet mellan husen är mindre än 200 meter samt där andelen fritidsfastigheter understiger 50 procent.

Yttertätort är kommunens egen benämning på de nio tätorter i Skövde kommun som ligger utanför Skövde tätort.

Vad gör en kommun?

Genom speciallagstiftningen har kommunen fått ansvar för viktiga samhällsfunktioner som oftast är obligatoriska uppgifter. Kommunen kan även fatta beslut om att utföra olika frivilliga uppgifter.

Vad en kommun får och inte får göra regleras i lag. Lagen ställer två grundläggande krav på kommunen; kravet på ett allmänintresse för verksamheten för att kommunen ska bedriva den och kravet på att verksamhet måste ha anknytning till kommunen. Principiellt är det förbjudet att ge understöd åt enskilda verksamheter.

Kommunallagen är en så kallad ramlag. Det innebär att det finns utrymme för tolkningar för hur lagen ska förstås. Tvister avgörs av Regeringsrätten.

”Kommuner får själva ta hand om sådana angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens område eller deras medlemmar och som inte ska hanteras enbart av staten, en annan kommun, ett annat lands-ting, eller någon annan.”

Kommunallagen 2 kap 1§

Obligatoriska uppgifter

- Social omsorg
- För-, grund- och gymnasieskola
- Plan- och byggfrågor
- Miljö- och hälsoskydd
- Renhållning och avfallshantering
- Vatten och avlopp
- Räddningstjänst
- Civilt försvar
- Biblioteksverksamhet
- Bostäder
- Regional och lokal kollektivtrafik (tillsammans med landsting)

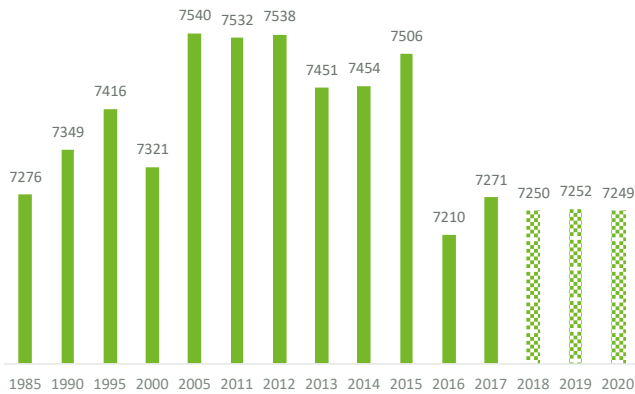
Frivilliga uppgifter

- Fritid och kultur
- Teknisk service
- Energiförsörjning
- Underhåll av gator
- Näringslivsutveckling

2 Befolkningsutveckling

I detta kapitel görs en statistisk jämförelse mellan glesbygdsområdena, yttertätorterna och Skövde tätort. Den statistiska jämförelsen avser befolkningsutveckling. Statistikdiagrammen har kompletterats med kommentarer. Därefter följer ett avsnitt avseende markägandet i Skövde kommun.

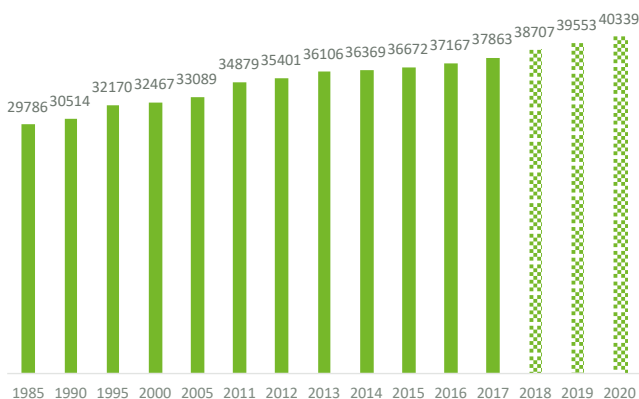
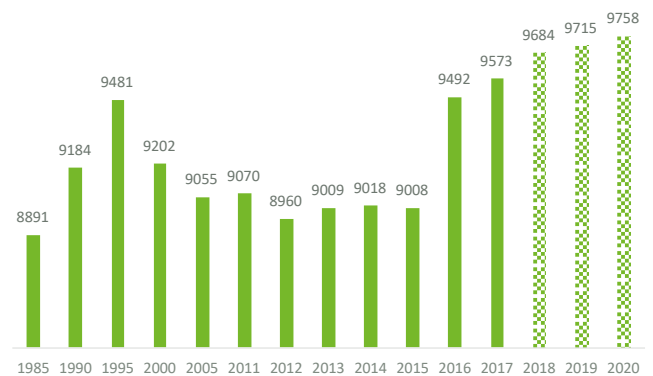

Skövde glesbygd

En ny tätortsavgränsning som innebar att denna drogs om ägde rum under 2016. Detta innebar ett antal fastigheter omkodades från landsbygdskod till tätortskod vilket förklarar minskningen under år 2016. I övrigt uppvisar Skövde glesbygd sedan 1985 en mycket stabil befolkningsutveckling.

Skövde yttertätorter

I början av 90-talet ökade yttertätorterna kraftigt i befolkning. Efter 1995 minskade befolkningen något fram till 2005 för att därefter ha legat ganska stabilt runt 9 000 invånare. Den nya tätortsavgränsningen 2015–2016 innebar en uppgång till över 9 500 invånare och beräknas öka till nästan 10 000 i början av 2020-talet.

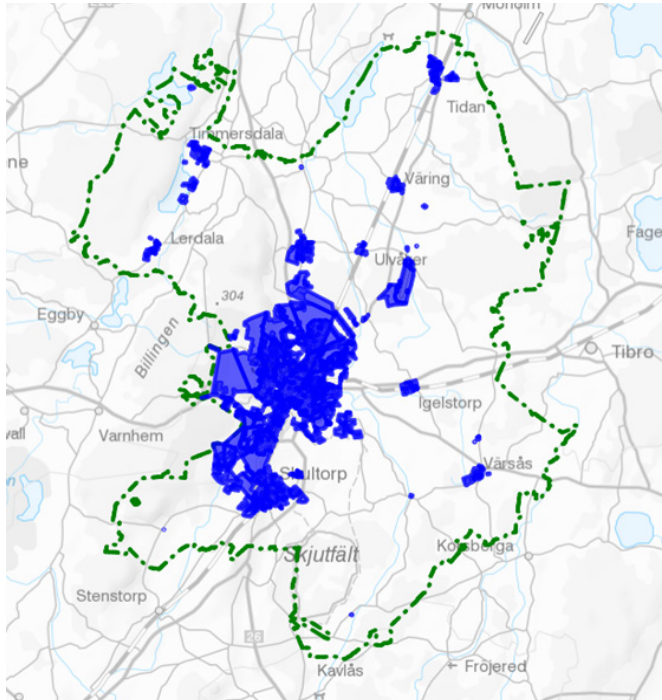
Skövde tätort

Skövde tätort har ökat med 8 000 invånare på drygt 30 år och beräknas passera 40 000 invånare år 2020. Sedan 1985 har Skövde tätort ökat med 285 invånare per år.

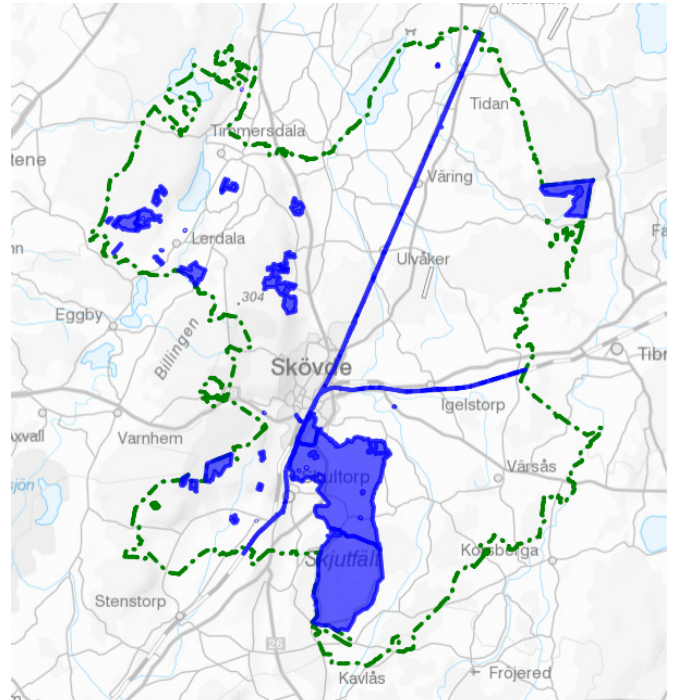
Markägande

I Skövde kommun finns ett flertal stora markägare. För att ge en översyn av olika markägarförhållanden visas här kartor på större markägare i kommunen. I nuläget domineras markägandet av Skövde kommun, staten

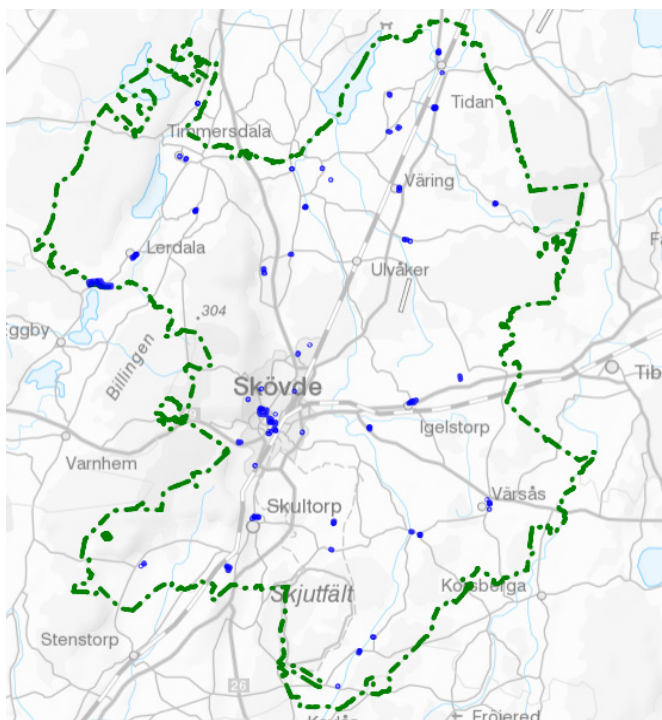
(Försvarsmakten och Trafikverket), kyrkliga församlingar samt en del privatägande. Dessa grupper äger en majoritet av kommunens totala markyta, vilket framgår av nedanstående översikter.

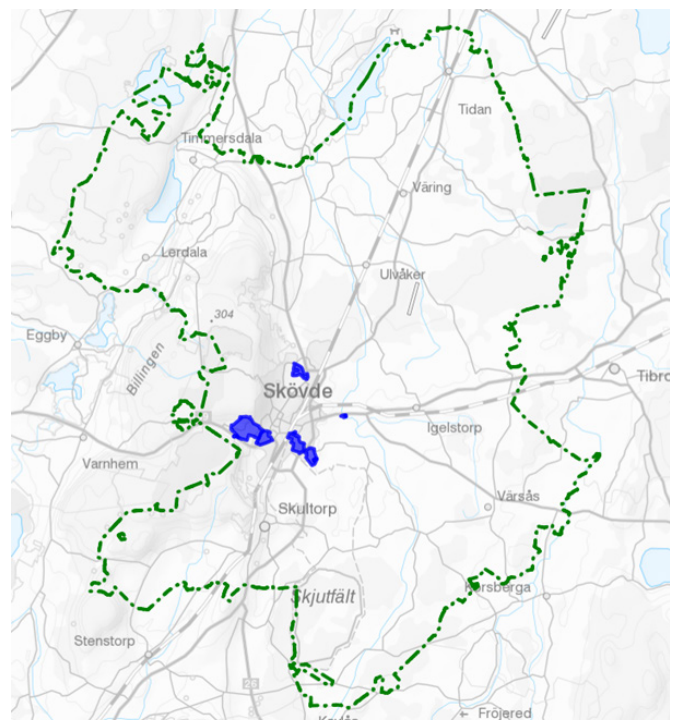
På kartan ovanför symboliserar de blåmarkerade områdena mark ägd av Skövde kommun som uppgick till 717 fastigheter 2017.

På kartan ovanför symboliserar de blåmarkerade områdena mark ägd av staten (Fortifikationsverket och Trafikverket) som uppgick till 76 fastigheter 2017.

På kartan ovanför symboliserar de blåmarkerade områdena mark ägd av kyrkliga församlingar som uppgick till 87 fastigheter 2017.

På kartan ovanför symboliserar de blåmarkerade områdena mark ägd av tätortsnära privata aktörer (exempelvis Volvo PT och Cars och Cementa) som uppgick till 12 fastigheter 2017.

3 Boendekvalitet

Vi ska skapa attraktiva boendemiljöer som är anpassade till människors olika intressen och behov. I Vision 2025 har vi sagt att förutsättningarna för nybyggnation av bostäder ska utvecklas. En förutsättning för en levande landsbygd och en bra boendekvalitet utanför staden är en väl utbyggd infrastruktur med kollektivtrafik och en väl fungerande kommunal service. Genom att utveckla boendet på landsbygden så att fler erbjuds möjligheten att bo där kan också underlaget för kommunal service, skolor, kollektivtrafik och annan handels- och serviceutbud förstärkas (se Boendestrategiskt program för Skövde kommun). Under varje rubrik beskriver vi nuläget i kommunen.

Boende

I detta avsnitt ges en översikt av hur många hushåll och barnfamiljer som finns samt hur stor boendetätheten är i varje område.

Nuläge

Över 95 procent av bebyggelsen på Skövde kommuns glesbygdsområden är småhus med äganderätt. Motsvarande siffra för yttertätorterna är 65 procent och 28 procent för Skövde tätort. Över 90 procent av all flerbostadshusbebyggelse finns i Skövde tätort. 70 procent av flerbostadshusbebyggelsen är hyresrätter och 30 procent är bostadsrätter.

Den huvudsakliga expansionsperioden för yttertätorterna och Skövde tätort är 1960-1970-talen, då omkring hälften av hela bostadsbeståndet tillkom (miljonprogrammet). På glesbygdsområdena tillkom över hälften av all byggnation före 1930. Efter 1990 har nästan uteslutande all bebyggelse ägt rum i Skövde tätort.

Hushållsutvecklingen mellan 1990–2010 har generellt i landet kännetecknats av en allt mer minskande boendetaethet. Noterbart är att yttertätorterna i Skövde kommun har minskat kraftigt i boendetaethet. Antalet barnfamiljer har inte ökat i antal jämfört med glesbygdsområdena där antal barnfamiljer och boendetaetheten inte minskat i samma grad.

Ansvar

Sedan 2001 gäller lag (2001:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Enligt lagen ska varje kommun planera bostadsförsörjningen i kommunen för att alla invånare ska ha möjlighet att leva i goda bostäder. För mer information om kommunens ansvar för bostadsförsörjning läs ”Boendestrategiskt program för Skövde kommun”.

Skövde glesbygdsområde

	1985	1990	2010	2015	2016	2017
Antal hushåll	2717	2821	2967	3077	2950	2993
Boendetäthet	2,65	2,6	2,54	2,44	2,44	2,43
Hushåll med barn	-	979	1045	1214	1154	1158
Procentandel med barn	-	35	35	39	39	39

Skövde yttertätorter

	1985	1990	2010	2015	2016	2017
Antal hushåll	3181	3405	3720	3779	3949	3724
Boendetäthet	2,76	2,7	2,44	2,38	2,4	2,4
Hushåll med barn	-	1390	1383	1467	1554	1566
Procentandel med barn	-	41	34	39	39	42

Skövde tätort

	1985	1990	2010	2015	2016	2017
Antal hushåll	13 871	14 696	17 463	18 178	18 354	18 698
Boendetäthet	2,11	2,08	1,97	2,02	2,03	2,03
Hushåll med barn	-	3557	3981	4950	4966	5058
Procentandel med barn	-	24	23	27	27	27

Kollektivtrafik på landsbygden

Utbudet av kollektivtrafik i mindre tätorter i Västra Götaland varierar kraftigt. För de orter som ligger längs de utpekade stråken är turtätheten oftast god. För orter av samma storlek utanför stråken kan utbudet ibland vara relativt begränsat.

I mer glest befolkade områden utgörs trafiken inte av busstrafik, utan av Närtrafik, som är en form av anropsstyrd trafik. Närtrafik finns till för dem som vill åka kollektivtrafik från en valfri adress på landsbygden (grönt på kartan) och in till någon av kommunens närtrafikållplatser (rött på kartan) eller tvärtom.

Ansvar för kollektivtrafik

I Skövde kommun är det Västtrafik som planerar och upphandlar kollektivtrafiken, på uppdrag av Västra Götalandsregionen. Det är politikerna i regionfullmäktige som på övergripande nivå bestämmer hur kollektivtrafiken ska bedrivas. Västtrafik beslutar i operativa frågor som till exempel hur linjer ska dras, var hållplatser ska ligga och hur ofta trafiken ska gå. Kollektivtrafik är en samhällsnyttig verksamhet av stor betydelse för vår kommun. Därför har Skövde kommun återkommande samtal med Västtrafik och Västra Götalandsregionen om kollektivtrafikens utveckling i vårt område.

Väg och järnväg

De övergripande vägarna i Skövde kommun är väg 26 och väg 49. Väg 26 är en nationell led och passerar Skövde i nordsydlig riktning, medan väg 49 är en regional led som går i östvästlig riktning och passerar genom Skövde tätort. Med på kartan är även det finmaskiga nätverket som finns på vår landsbygd.

Västra stambanan, som är utmärkt på kartan, är ett riksintresse. Längs med stambanan, som bland annat passerar Ulvåker, Våring och Tidån, ska ett 30 meter brett bebyggelsefritt område finnas (enligt Trafikverkets riktlinjer). Utmed stambanas hela sträckning i kommunen ska även mark reserveras för eventuellt fler spår, vilket innebär ytterligare ca 15 meter. I dag finns mötesstationer (förbifartsspår) vid Regumatorp, Skövde och Våring.

Tidigare beslut om nedläggning om Karlsborgsbanan sträckan Tibro–Karlsborg har vunnit laga kraft och Trafikverket har nu påbörjat arbetet med att verkställa beslutet. Västra Götalandsregionen har gjort en utredning och Regionutvecklingsnämnden (RUN) förväntas fatta beslut. Skövde kommun anser dock att spåren på sträckan mellan Skövde central och järnvägsbron över Ösan ska ligga kvar. Vid en nedläggning av Karlsborgsbanan skapas förutsättningar för en förlängning av industrispår till öster om väg 26 som innebär möjlighet till exploatering av områden för verksamheter med behov av spåranslutning.

Ansvar

Utanför Skövde tätort är det Trafikverket, Skövde kommun och vägföreningar som är väghållare. För kommunalt enskilda vägar, exempelvis vissa delar av Simsjön, Horsåsvägen, Risavägen, får vi bidrag från Trafikverket, men det är kommunen som sköter dem.

I vissa yttertätorter är det vägföreningar som är väghållare. Invånarna i respektive yttertätort väljer en styrelse till varje vägförening. I dessa vägföreningar har oftast Trafikverket vägar inom samma område och då blir Trafikverket per automatik väghållare på dessa sträckor.

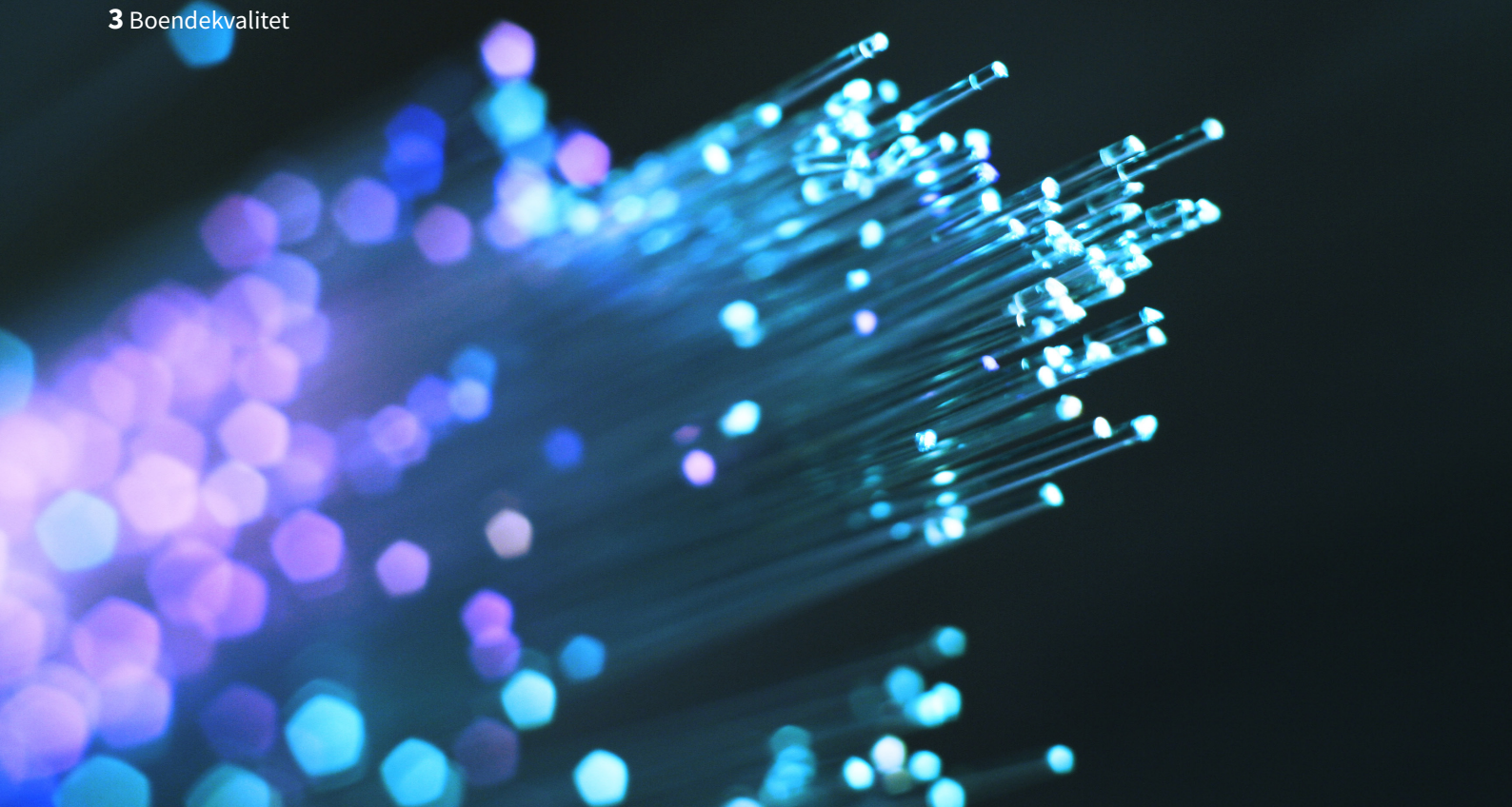
För att finansiera sin verksamhet lämnar vägföreningarna in ett budgetförslag till Skövde kommun som i sin tur tittar och beslutar om hur stor anslaget ska bli utifrån den kommunala budget som är fastslagen internt. Skulle inte det kommunala bidraget täcka vägföreningens utgifter får de i sin tur ta ut en avgift av de boende. I vissa fall kan vägföreningarna även få bidrag från Trafikverket, men i första hand är det från Skövde kommun.

Vägsamfälligheter får det största bidraget från Trafikverket där Skövde kommun kompletterar Trafikverkets bidrag med maximalt 30 procent av deras kostnader. Detta gäller kostnader för drift.

Vägsamfälligheter kan även få särskilda driftbidrag exempelvis för omläggning av asfalt på en specifik gata. Vägsamfälligheter fungerar ungefär som en vägförening, med en utsedd styrelse. Kontrollorgan för vägsamfälligheter är Trafikverket. Kommunen gör inga kontroller alls utan vid utbetalningar går Skövde kommun på Trafikverkets bedömningar.

Enskilda vägar är vägar som sträcker sig till enskild fastighet eller till grupp av fastighet. Enskilda vägar får bidrag till visst underhåll samt till vinterväghållning. I dessa fall är Skövde kommun kontrollorgan och kontrollerar bland annat vägarnas standard. Här behövs det inte någon styrelse, men skulle flera ägare gå samman utser man en person som tar emot bidraget. Bidrag till enskilda vägar gäller endast fast boende, inte till sommarstugor etc.

IT och bredband

Kommunens målsättning

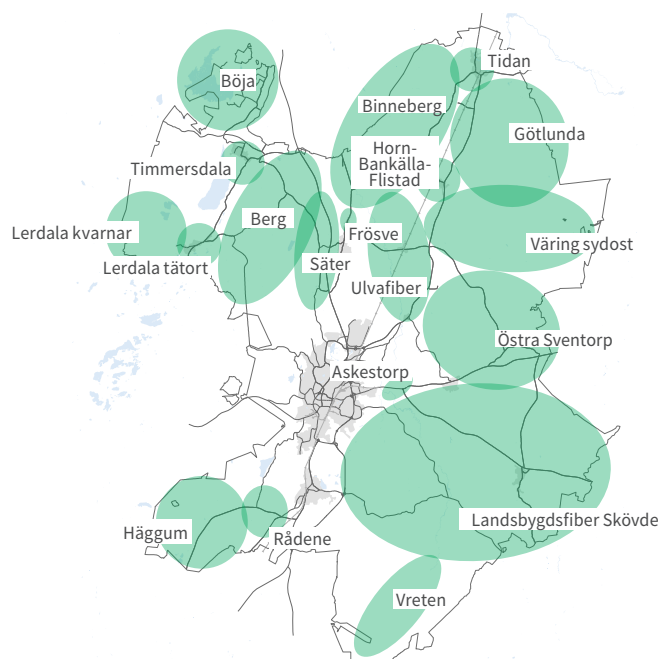
Regeringen har satt ett högt mål för internetuppkopplingen i Sverige. År 2020 ska 90 procent av landets hushåll och företag ha tillgång till bredband på minst 100 megabit per sekund. Skövde kommun har valt att spänna bågen ytterligare och kommunens mål är satt till att alla i Skövde kommun ska ha tillgång till 100 megabit per sekund symmetriskt år 2025. Som ett led i det arbetet arbetar Skövde kommun på lokal nivå för att tillgodose dessa behov.

Den mest framtidssäkra tekniken idag kallas för fiberoptik – eller kort och gott, fiber. I Skövde kommun hjälper flera olika aktörer till med utbyggnationen av det lokala fibernätet. Skövde Stadsnät, som ägs av Skövde kommun, är en av aktörerna.

Statistiken visar att tätorterna i Skövde kommun har bredband med hög kapacitet i något större utsträckning än genomsnittet i länet. På landsbygden däremot är förhållandet omvänt och klart färre hushåll och arbetsplatser i Skövde kommun än genomsnittet i länet erbjuds bredband med hög kapacitet. För att så många som möjligt ska kunna få tillgång till fiber kommer det att krävas lokala initiativ och bildande av lokala fiberföreningar.

Fiberföreningar

De senaste åren har det startat upp ett antal fiberföreningar i kommunen. I Berg, Böja, Greby/Götlunda, Ulvåker, Våring sydost, östra Sventorp och Säter Binneberg finns nu föreningar. Observera att de gröna markeringarna på kartan enbart visar på ungefärligt område för fiber på landsbygden.

Kommunal service

Kommunen ansvarar för en stor del av den samhällsservice som finns på landsbygden, bland annat skola, barnomsorg, teknisk service, socialtjänst och äldreomsorg. Kommunen har enligt lag skyldighet att ordna förskoleklass för alla sexåringar och obligatorisk skola för alla barn i åldern 7–16 år. Det här är ett krav som har funnits länge och därför finns skolor i alla kommunens olika delar. Kommunens ansvar spänner över flera verksamhetsområden som inte alla är relevanta eller möjliga att ta upp i detta program. Nedan följer en kort redovisning av den service som finns på landsbygden som rör barnomsorg, skola samt den sociala omsorgen som är kommunal eller har annan skattefinansiering.

Förskolor

I västra delen av kommunen finns en kommunal förskola i Lerdala med cirka 50 stycken barn och i Berg, strax utanför Lerdala, finns ett kooperativ i privat regi; "Trollberget". I grannätorten Timmersdala sju kilometer norr ut har den kommunala förskolan cirka 70 barn. I norra delarna av kommunen finns det förskolor både i Väring och i Tidån; Väring har plats för cirka 75 barn och i Tidån cirka 60 och kommunen jobbar på att försöka samordna förskolorna till en enhet i framtiden. I samhället har ett problem uppstått med barnomsorgen då flera asylsökande inte har möjlighet till barnomsorg på orten på grund av platsbrist och då det finns viss svårighet med kommunikationerna till övriga förskolor (man saknar ofta bil) är överskottet på barn i Tidån stort. I Stöpen finns en kommunal förskola med plats för 140 barn. I Stöpen finns även ett privat alternativ till den kommunala förskolan, nämligen Ur och skur.

Ulvåker, strax öster om Stöpen, saknar helt förskola. Ulvåker saknar även dagbarnvårdare, något som finns i Tidån (två dagbarnvårdare), Väring (två dagbarnvårdare) och Stöpen (en dagbarnvårdare). Det finns plats för cirka fem barn per dagbarnvårdare.

I kommunens östra delar finns förskola i Igelstorp och Vårsås. Båda förskolorna har cirka 75 barn. I Vårsås finns även planer på nybyggnation tillsammans med ålderdomshemmet Sörbacka som byggs om till ett modernt trygghetsboende.

Kommunens minsta förskola finns i Varola. Här finns för närvarande 25 barn. Skultorp räknas inte till kommunens landsbygd utan till Skövde tätort. Däremot är det många barn boende på landsbygden som går på förskolorna i Skultorp, då framförallt från södra delarna av kommunen. I Skultorp finns det fyra kommunala förskolor med totalt 230 barn samt ett privat alternativ som heter Bäckagården.

Kommunen har sett ett ökat behov av förskoleplatser på landsbygden de senaste åren. Andelen förskolebarn i årskullarna har ökat från 60 procent till över 90 procent på bara några år. Det handlar inte om att barnkullarna blir större utan att föräldrarna i allt högre grad väljer att placera sina barn på förskola.

Vårtnadsbidrag

Skövde kommun erbjuder vårtnadsbidrag. Medborgare som har barn som fyllt ett men inte tre år och uppfyller kraven kan söka vårtnadsbidrag. Helt vårtnadsbidrag utbetalas med 3 000 kronor (obeskattat) per barn och månad till förälder med barn som fyllt ett men inte tre år och som är folkbokförda i Skövde kommun. Vårtnadsbidrag kan man få tidigast efter att föräldrapenning utbetalas för 250 dagar på sjukpenningnivå eller grundnivå. Mer om vårtnadsbidrag finns att läsa på Skövde kommuns hemsida.

Idag betalar kommunen ut vårtnadsbidrag till cirka tio vårtnadshavare varje månad som är bosatta på landsbygden. Dessa bor på glesbygden men även i Tidän, Väring och Vårsås.

Grundskola med förskoleklass och fritidshem

Lerdala skola: Här finns en förskoleklass för sexåringar, samt årskurs 1–6. På skolan finns även ett fritidshem som är integrerat i samma lokaler. Egen gymnastiksal finns inte utan ett samarbete med Lerdala IF finns där man hyr in sig i deras lokaler.

Timmersdala skola: Skolan har samma upplägg som Lerdala skola, men de har en egen gymnastiksal samt egen slöjdsal, Lerdalaeleverna bussas till Timmersdala för slöjdlektioner. På skolan finns även ett fritidshem integrerat samt en fritidsgård, där elever från högstadiet och uppåt är välkomna.

Tidans skolan: Skolan har exakt samma upplägg som Timmersdalaskolan med förskoleklass för sexåringar och årskurs 1–6, även Tidans skolan erbjuder fritidshem, fritidsgård, gymnastiksal, slöjdsal.

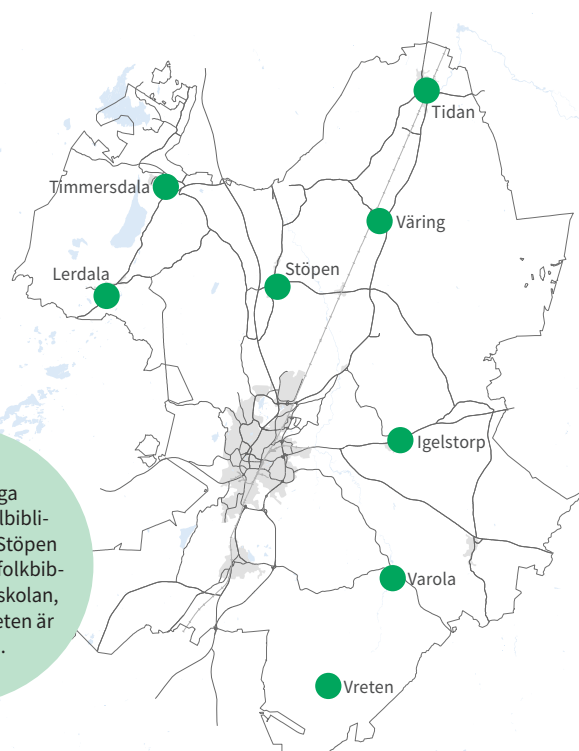
Värings skola: Här finns en förskola för sexåringar, årskurs 1–6, fritidshem samt fritidsgård på skolan.

Stöpen: I Stöpen finns två skolor. Frösve skola har förskoleklass för sexåringar och årskurs 1–6, (åk 5–6 går i Stöpenskolans lokaler). På Stöpens skolan går eleverna i årskurs 7–9. Här finns även en fritidsgård integrerad i skolan.

Sventorp skola: Skolan i Igelstorp har en förskoleklass för sexåringar, årskurs 1–6 samt ett fritidshem integrerat i skolan.

Varola skola: Skolan har en förskoleklass för sexåringar, årskurs 1–6 samt ett fritidshem integrerat i skolan.

Vretenområdet: Barnen som bor här har skolskjuts till Billingedalsskolan i Skultorp som är en skolskjutsskola.

Enligt lag måste samtliga skolor ha ett skolbibliotek. I Tidans och Stöpen finns det dock ett folkbibliotek integrerat i skolan, dit även allmänheten är välkommen.

Gymnasieskolor

Skövde kommuns gymnasieskolor består av Gymnasium Skövde Kavelbro, Gymnasium Skövde Västerhöjd och Skövdes gymnasiesärskola. Genom den samverkan som finns mellan skolorna inom Gymnasium Skövde får eleverna både den trygghet och gemenskap som finns på en mindre skola, samtidigt som de får del av den stora skolans möjligheter och resurser. Skolorna erbjuder ett brett utbud där i stort sett alla nationella program med praktiska och teoretiska utbildningar ingår. Inom programmen finns flera inriktningar och profiler som är unika i sitt slag i Skaraborgsregionen och eleverna ges också möjlighet till fördjupning. Oavsett vilket program eleven väljer erbjuds eleven alltid möjligheten att nå minst grundläggande högskolebehörighet. I kommunen finns förutom de kommunala gymnasieskolorna, även ett fem fristående gymnasieskolor (våren 2018).

Det totala antalet sökbara gymnasieplatser i Skövde (exklusive gymnasiesärskolan) uppgår inför hösten 2018 till 1164 varav 815 platser finns i den kommunala gymnasieskolan och 349 platser på fristående skolor. Antalet 16-åringar folkbokförda i Skövde uppgick år 2017 till 531 stycken.

Gymnasium Skövde

Gymnasium Skövde har sedan flera år tillbaka ett samverkansavtal med 14 andra kommuner i närområdet samt Skaraborgs Kommunalförbund vilket benämns Utbildning Skaraborg. Syftet är att stärka och utveckla Skaraborg till en attraktiv gymnasierregion. Samverkansavtalet innebär bland annat att alla elever inom Utbildning Skaraborg har möjlighet att söka önskat program på alla gymnasieskolor inom samverkansområdet.

Skolskjuts

För alla grundskoleelever som bor på landsbygden som har två (förskoleklass, åk 1–3), tre (åk 4–6) eller fyra kilometer (åk 7–9) till skolan har rätt till skolskjuts. Skulle man på väg till eller från skolan behöva passera vid någon av de mer trafikintensiva vägarna har man rätt till skolskjuts även om avståndet är kortare än vad som behövs för att få skolskjuts.

Skolskjuts utförs med buss i linjetrafik, av kommunen upphandlad buss eller taxi. Elever som går på gymnasiet tilldelas Västtrafiks skolkort och i vissa områden ansluter av kommunen upphandlad buss till linjetrafiken. Elever som går på gymnasiet har rätt till skolskjuts om det är sex kilometer eller längre resväg till skolan.

Översikt kommunens skolor

Skola	Elevantal (2012)	Kapacitet	Förskola
Lerdala	108	130	+
Timmersdala	116	175	-
Tidan	128	125	+
Väring	123	175	+
Frösve	285	275	+
Stöpen åk 7-9	303	375	-
Sventorp	127	150	-
Värsås	108	125	-
Varola	47	65	-

Avdelningen för funktionsnedsättning

Detta avsnitt behandlar verksamheter som omfattas av LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) i Skövde kommuns ytterområde.

Utanför Skövde tätort finns idag sex gruppbofstäder. Tre av dem ligger i samhället Stöpen, vilket har sin historia i att det tidigare låg ett mindre vårdhem för personkretsen på orten. Två gruppbofstäder ligger placerade på landsbygden i Ryds församling. Dessa två gruppbofstäder omfattar stöd till personer med neuropsykiatrisk diagnos, autism och utvecklingsstörning. Den sjätte och sista gruppbofstaden, Mosebacke, ligger på Gamla Törebodavägen i utkanten av Skövde och är ett boendeanternativ för personer som inte vill bo centralt.

I huvudsak planeras boende och sysselsättning i centralorten med tanke på närheten till service, handel och kultur/fritid samt tillgången på personal.

Äldreomsorg

Äldreomsorgen på vår landsbygd är koncentrerad till våra yttertätorter.

I Tidån finns ett boende med 35 äldreboendeplatser, varav 20 har inriktning demensomvårdnad. En träffpunkt och restaurang finns för social gemenskap och måltider. I kommunal regi finns även sex så kallade trygghetsbostäder.

I Timmersdala finns ett äldreboende med 40 lägenheter, varav 19 är för personer med demenssjukdom. En träffpunkt finns för dagliga aktiviteter. I samarbete med skolan på orten erbjuds äldre att äta gemensamma måltider i social samvaro.

På träffpunkten anordnas fritidsaktiviteter för de boende samt för pensionärer i omgivningen. Via arbetsmark-

nadsenheten finns en så kallad träffpunktsbuss som kostnadsfritt kör pensionärer till och från träffpunkterna. Aktiviteterna och tillgången till bussresor är mycket uppskattade och stärker livskvalitén.

I Värsås finns ett modernt trygghetsboende för personer över 70 år. Enheten ska samplaneras med förskoleverksamheten i samhället.

Prognos

Enligt den befolkningsprognos som kommunen har tagit fram kommer den äldre befolkningen på landsbygden att öka som helhet och relativt kraftigt. Både åldersgrupperna 65 och 75 år ökar. Den största procentuella ökningen av åldersgruppen 65 år finns på Tidans glesbygd. Ökningen kommer att vara drygt 20 procent mellan åren 2011–2016.

Trygghetsboende

Vissa kriterier måste uppfyllas för att benämningen trygghetsboende ska få användas och för att boendet ska ha möjlighet till statligt investeringsstöd:

- Trygghetsbostäder kan upplåtas med hyresrätt, kooperativ hyresrätt eller bostadsrätt.
- Bostäderna ska innehas av personer som fyllt 70 år. När det gäller makar, sambor eller syskon räcker det att en av personerna har fyllt 70 år.

- Det ska finnas utrymmen för de boendes måltider, samvaro, hobby och rekreation.
- Trygghetsboende ska bemannas med personal under vissa tider varje dag för att skapa kontakt med de boende, erbjuda gemensamma måltider och erbjuda kulturella aktiviteter.
- Trygghetsbostäder ska vara planerade så att det är möjligt att bo kvar om man får en funktionsnedsättning som kräver hjälpmedel för förflyttning.

Hemtjänst och hemsjukvård

Hemtjänst och hemsjukvård finns tillgänglig i hela kommunen. Personal utgår från en lokal i området dag/kväll/helg. Natttid är det Hemvård natt som serverar hela Skövde kommun, som består av undersköterskor som ansvarar för olika geografiska områden, samt sjuksköterskor som är mobila över hela kommunen.

Trygghetslarm

Det finns möjlighet för alla i Skövde kommun att ha trygghetslarm. Trygghetslarm ansöker man om utan biståndsbeslut och erbjuds mot viss avgift per månad oavsett var man bor i kommunen. Larmet ger en trygghet eftersom det ger möjligheten att kunna få hjälp vid behov oavsett tid på dygnet alla årets 365 dagar.

Socialpsykiatri

Ansvaret för målgruppen psykiskt funktionsnedsatta ligger hos kommunen. Målgruppen är idag känd i samhället och det finns en stor efterfrågan av olika vård- och stödinsatser från enskilda personer, anhöriga samt sjukvård.

För att få stödinsatser från socialpsykiatrin behövs en ansökan till en biståndsbedömare. Biståndsbedömaren utreder och bedömer sedan individens behov av stöd. Till skillnad från äldreomsorgen, som arbetar med fysisk funktionsnedsättning, jobbar socialpsykiatrin med den psykiska funktionsnedsättningen, vilket man idag kan se ett ökat behov av i samhället.

De stödinsatser som kommunen erbjuder är på samma villkor för samtliga boende i kommunen, oberoende av vart personen är bosatt.

Tjänster inom socialpsykiatrin

Inom den socialpsykiatriska avdelningen i Skövde kommun kan man ansöka om boendestöd, boende med särskild service, träffpunkt Solsidan, sysselsättning på arbetsmarknadsenheten samt kontaktperson och ledsagning.

- Boendestöd vänder sig till personer som är 18 år eller äldre och som på grund av en psykisk funktionsnedsättning behöver psykosocialt stöd för att utföra vardagliga sysslor eller aktiviteter.
- Solsidan är en träffpunkt som erbjuder plats för gemenskap och aktivitet.
- Arbetsmarknadsenheten syftar till att minska verkningarna av arbetslöshet och frånvaro från arbetslivet på grund av ohälsa. I nära samarbete med myndigheter, förvaltningar, näringsliv och fackliga organisationer arbetar arbetsmarknadsenheten med praktik, sysselsättning och rehabilitering.

Vatten och avlopp

Sedan december 2015 har Skövde kommun en övergripande, strategisk och dokumenterad VA-planering som omfattar både kommunalt och enskilt VA.

En VA-policy antogs av kommunfullmäktige i maj 2014 och lägger grunden för den fortsatta planeringen med styrningar mot kommun, VA-huvudman och miljönämnd (MÖS). Bland annat anges att planeringen ska vara långsiktig och fortlöpande samt eftersträva klimatanpassning och resurshushållning.

I december 2015 lades en nulägesbeskrivning (VA-översikt) och åtgärdsplan (VA-plan) fram som beslutades tillsammans med en konsekvensanalys. Av de 16 åtgärder som anges i VA-planen pågår för närvarande (2018) bland annat: inventering av enskilda avlopp, nytt verksamhetsområde för Varola, Böja och Vristulven, anpassning av Stadskvarns avloppsreningsverk samt ökad leveranssäkerhet för dricksvatten i Skövde.

Verksamhetsområden beslutas av kommunfullmäktige med stöd i 6 §, Lagen om allmänna vattentjänster (lag 2006:412), och anger när kommunen ska försörja fastigheterna med dricksvatten och ta emot avlopp inom området genom en kommunal anläggning.

Många fastigheter har enskilda anläggningar som inte uppfyller gällande myndighetskrav, vilket framkommer vid de inventeringar av de enskilda avlopp som MÖS genomför. I dessa fall behöver privatpersoner vidta åtgärder gällande sin VA-lösning och det finns ett växande intresse på landsbygden för att samverka kring sitt VA. Samverkan sker oftast i form av föreningar för ett gemensamt minireningsverk, större markinfiltrationer, gemensamma vattenanläggningar eller för att ansluta till den kommunala anläggningen.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS-områden)

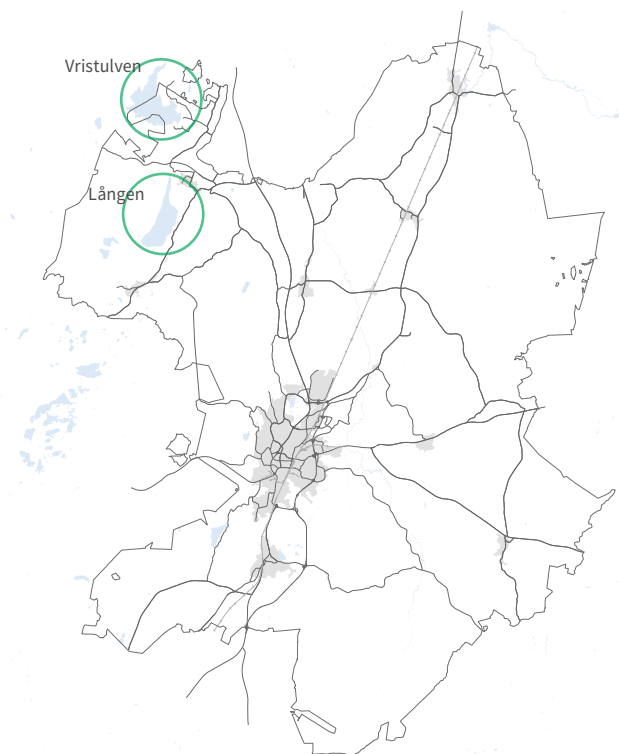
Syftet med att redovisa områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är att stimulera den lokala och regionala utvecklingen i områden som har god tillgång till fria strandområden och där en viss byggnation kan ske utan att strandskyddets syften åsidosätts.

Med åtgärder som främjar landsbygdsutvecklingen avses bland annat sådana åtgärder som långsiktigt kan antas ge positiva sysselsättningseffekter och som kan bidra till att upprätthålla serviceunderlaget i landsbygder.

Skövde kommuns översiktsplan ÖP 2025 föreslår fem mindre LIS-områden. Dessa områden ligger vid sjöarna Lången och Vristulven i kommunens västra delar.

Ansvar

För detaljerad information om kommunens ansvar gällande fysisk planering, detaljplanering, översiktlig planering, områdesbestämmelser, bygglovprövning samt avfall och återvinning läs ÖP 2025 (Skövde kommuns översiktsplan).

4 Attraktiv livskvalitet

I det goda samhället ska så många medborgare som möjligt uppleva ett stort mått av livskvalitet. Livskvalitet är en funktion av personligt upplevda värden. Det som upplevs under fritiden är särskilt viktiga, inte minst för att man har stora möjligheter att själv påverka dessa. Tillgång till natur, rekreation, upplevelser, motion och idrott ger en värdefull balans i livet, inte minst från ett folkhälsoperspektiv. Vi ska värna om den vackra naturen i hela Skövde regionen. Närheten till naturen berikar och ska erbjuda möjlighet till rekreation och ett hälsosamt liv. Miljömedvetenheten ska öka och vi ska verka för att såväl individer som organisationer lever resurssnålt och ansvarsfullt, med kommande generationer i åtanke. Skövde kommun ska ge förutsättningar för en meningsfull fritid för alla.

Värdefull natur

Skövde är en naturnära kommun där samtliga invånare har kortare än 300 meter till närmsta grönområde*. Närheten till naturen berikar och erbjuder möjligheten till ett hälsosammare liv. Skövde har sedan decennier tillbaka arbetat målmedvetet med att utveckla sina idag blomstrande och unika naturområden. Det finns många områden som är viktiga och värdefulla för kommunens invånare, både vad gäller rekreation och ur naturvårdssynpunkt. Skövde kommun arbetar framgångsrikt med att värna, vårda och visa upp intressanta och natursköna områden som är viktiga för både växter, djur och människor.

Många områden är lättillgängliga för Skövdes invånare och andra besökare då vandringsleder anlagts i stor skala och vissa platser tillgänglighetsanpassats. Landskapet runt Skövde, med hagmarker, ängar, åkermark och skog, är till stor del påverkat av människans och betande djurs aktiviteter såväl förr som nu. Tillsammans med den höga kalkhalten i jordarna bidrar det till att skapa förutsättningar för det rika växt- och djurliv som finns i kommunen.

*Grönområde definieras i denna undersökning som större än 0,5 hektar. Undersökningen är gjord år 2010 av SCB.

Naturvårdsprogram

Skövde kommun har en ovanligt rik och omväxlande natur som hyser mycket höga naturvärden inom sina gränser. 20 procent av kommunens yta är riksintresse för naturvård. En stor del av naturvärdena hittar vi på Billingen, som är det största av de västgötska platåbergen. På Billingen och dess sluttningar finns orörda högmossar, rasbranter, ädellövskogar, rikärr, ett småskaligt odlingslandskap och kamelandskapets böljande marker. Andra pärlor i kommunen är sjön Östen som är av internationellt intresse samt de otillgängliga skogarna och våtmarkerna i Klyftamon.

Skövdes Naturvårdsprogram är ett mycket viktigt underlag i arbetet att skydda naturen samt i kommunens fysiska planering. Enligt den svenska samlade miljölagstiftningen i Miljöbalken ska hänsyn tas till naturvärden vid pågående markanvändning samt vid förändring av markanvändning. Naturvårdsprogrammet underlättar planering och utveckling inom Skövde kommun.

Innehållet i Naturvårdsprogrammet är bland annat baserat på ängs- och hagmarksinventering, lövskogsinventering, grusinventering, våtmarksinventering och nyckelbiotopsinventering i skogsmark. För mer information, läs "Naturvårdsprogram för Skövde kommun".

Riksintresse för naturvård

Naturreservat

Kommunen förvaltar en rad naturreservat inom kommungränserna. Det finns fem kommunala reservat och tre statliga (Länsstyrelsen) som kommunen helt eller delvis förvaltar. I alla naturreservat och naturvårdsområden finns föreskrifter som reglerar vad du får och inte får göra. Kommunen/Miljö i Östra Skaraborg (MÖS) kan lämna dispens från föreskrifterna. I länsstyrelsens naturreservat är det länsstyrelsen som kan lämna dispens. Förvaltningen av reservaten görs av kommunen och tillsynen av reservaten görs av Miljö i Östra Skaraborg (MÖS).

Naturreservat bildas för att:

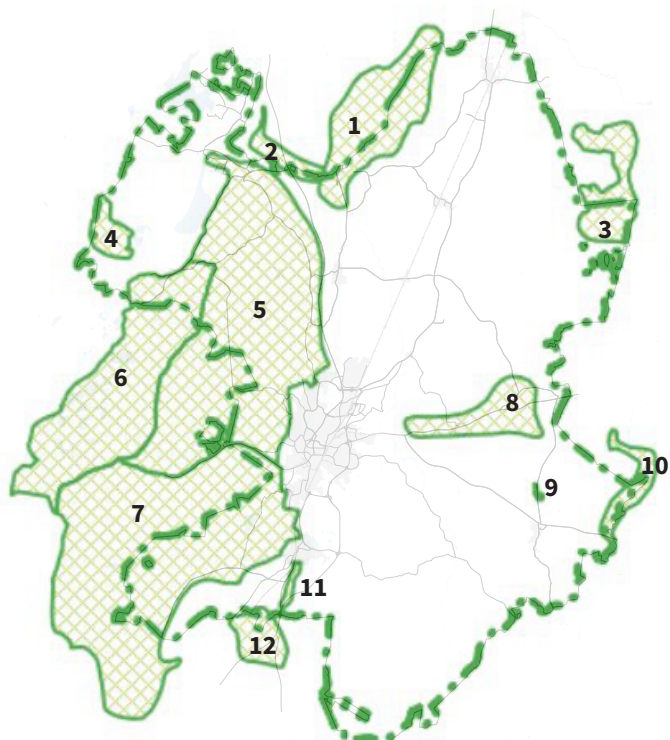
- bevara biologisk mångfald
- vårda, bevara, skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer
- tillgodose behov av områden för friluftslivet
- skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Natura 2000

Medlemsländerna inom Europeiska Unionen (EU) bygger upp ett nätverk av värdefulla naturområden som är av särskilt intresse från naturvårdssynpunkt. Nätverket kallas för Natura 2000. Syftet är att värna om vissa naturtyper och arter och deras livsmiljöer som EU-länderna har kommit överens om är av intresse. Skapandet av Natura 2000 är en av EU:s viktigaste åtgärder för att bevara biologisk mångfald. Det är unionens bidrag till förverkligandet av intentionerna i bland annat Barnkonventionen och konventionen om biologisk mångfald. Natura 2000 har tillkommit med stöd av EG:s habitat- och fågeldirektiv. EG-direktiven är en form av EU-lagar som medlemsstaterna är skyldiga att införliva i det egna regelverket och tillämpa inom landet. Direktiven binder medlemsstaterna till ett visst mål, men ger de nationella myndigheterna rätt att välja hur målen ska uppnås.

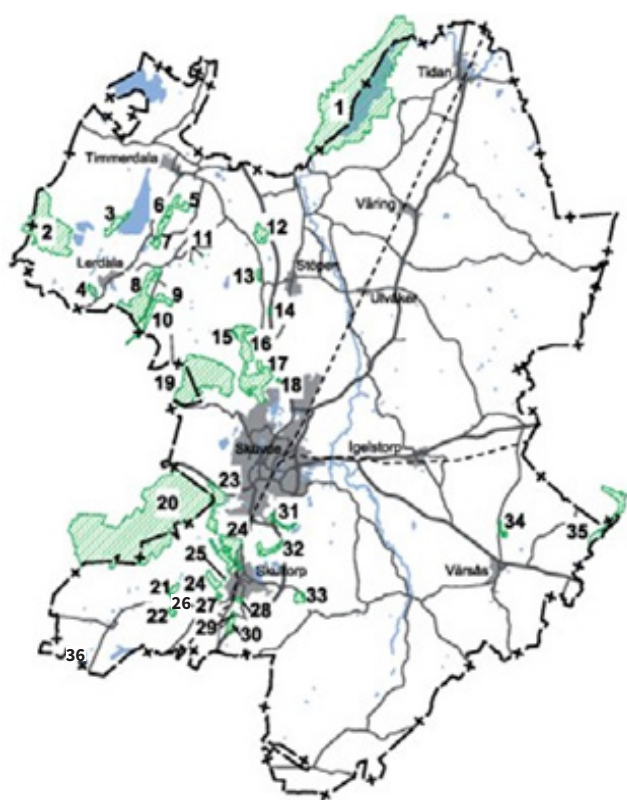
Enligt bestämmelser i miljöbalken (4 kap 1 §) är Natura 2000 områden av riksintresse. Exploatering eller ingrepp i dessa områden får endast komma till stånd efter särskild tillståndsprövning och där åtgärder sker på ett sätt som inte påverkar områdenas natur- eller kulturvärden.

Riksintresse för naturvård

1. Östen
2. Låstad-Binneberg
3. Degersmossen och Bällefors stormosse
4. Klyftamon - St Gåsemossen
5. Nordbillingen
6. Valle
7. Sydbillingen
8. Sventorp
9. Esbjörntorp
10. Habelstorp - Tolsby
11. Loringaskogen
12. Borgundaberget

Naturresevat och Natura 2000-områden

1. Östen	19. Blängsmossen
2. Klyftamon	20. Sydbillingens platå
3. Sparresäter	21. Herrhagen
4. Gullakrokssjöarna	22. Kallsågs mossen
5. Högsbola	23. Klasborg-Våmb
6. Melldala	24. Hene-Skultorp
7. Karlsfors	25. Kullabolet
8. Lycke	26. Bissgården
9. Nolberget	27. Hene
10. Stora Höjen	28. Nohlmarken
11. Berg, Kila	29. Loringaskogen
12. Garparör	30. Loringahagen
13. Bäckagården	31. Källedalsbäcken
14. Stångesäter	32. Tovatorpsbäcken
15. Liden	33. Engelska parken
16. Rånna	34. Esbjörntorp
17. Ryds ängar	35. Svebråta-Hedvigsnäs
18. Skångstorpsskäret	36. Brunnhem-Mossagården

Skog

Ungefär halva kommunens skogsmark är grandomineerad. En tredjedel består av lövskog med förhållandevis stor andel ädellövskog, som utgör en del av en av det svenska fastlandets förnämsta ädellövskogsområden, med riklig förekomst av ask, alm, fågelbär, lönn och ek. Dessa skogar ligger ofta tätortsnära och invånarna har därmed nära till en rik natur, både ur ett biologiskt och ur ett rekreativsperspektiv.

Kommunen ska genom sitt innehav av skog kunna erbjuda invånarna en möjlighet till rekreation, friluftsliv samt kvalitativt boende i nära skogsmiljöer. Skogen ska dessutom utgöra en framtida markreserv för kommunen när det gäller exploatering och planering av nya områden. Skogen ska enligt ett beslut i kommunstyrelsen bedrivas enligt skogscertifieringssystemet FSC®, vilket innebär att kommunen ska bedriva ett uthålligt skogsbruk med balans mellan de tre aspekterna, skogsproduktion, miljövård och sociala intressen. Förvaltningen ligger under kommunstyrelsen.

Mer detaljerad information om hur Skövde kommun vill använda sin skog finns i "Grön Skogsbruksplan för Skövde kommun".

Sjöar och vatten

Skövde kommuns placering mellan Vänern och Vättern innebär att kommunen är relativt fattig på ytvatten. De sjöar som bildades i sänkorna efter inlandsisens avsmältning har i de flesta fall genom igenväxning övergått i torvmarker, exempelvis myrarna på Billingens diabasp-latå. Av Sveriges cirka 90 000 sjöar finns 34 stycken som är större än 1 hektar i Skövde kommun.

Av kommunens totala areal på 683,48 km² består 11,50 km² av vatten, det vill säga enbart 1,7 procent, och resterande 671,98 km² är land. Detta gör att belastningen på utnyttjandet av vattnet är stort.

Klimatanpassning

Var man än bor påverkar man klimatet genom direkta eller indirekta utsläpp. Staden och landsbygden är de platser som har störst påverkan på klimatet. Hushållen i staden har en stor konsumtion av varor som ger indirekta utsläpp medan landsbygden har en förhållandevis hög konsumtion av drivmedel men en förhållandevis låg konsumtion av andra varor. Livet på landet innehar dock många nödvändiga förutsättningar för ett hållbart samhälle.

Ett resultat av de pågående klimatförändringarna är stigande temperaturer som ger en ökad risk för extrema väderhändelser såsom skyfall, extremtorka, värmebölja. Risker för översvämningar ökar till följd av stora och extrema regn. En annan effekt är längre vegetationsperiod men som eventuellt kan ge nya möjligheter, om det kan hanteras på ett varsamt sätt.

Tidans lopp genom de nordöstra delarna av kommunen kan vid översvämningar skapa problem i de mest låglänta delarna. Stora områden söder om Tidans samhälle och öster om Östen kan ställas under vatten enligt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) översvämningsskarteringar. Detta kan påverka viktig infrastruktur men även jordbruksmark blir satt under vatten.

Jordbruket behöver anpassas till framtidens förändrade klimat. När klimatet förändras är det nödvändigt att jordbruket också förändras, för att vi ska kunna ha en fortsatt god produktion av livsmedel. Det kommer att behövas ställas högre krav på jordbrukets vattenanläggningar, öppna diken, täckta diken, invallningar och bevattningsdammar. Klimatförändringarnas positiva och negativa effekter bedöms i stort sett att ta ut varandra.

Svensk skogstillväxt kommer högst sannolikt att öka till följd av ett varmare klimat under kommande decennier, samtidigt som skaderiskerna också ökar. Stormfällningarna kan öka då vattenståndet är högre under vintrarna och tjälen oftare uteblir. Varmare vårar ger tidigare tillväxtstart men ökar samtidigt risken för vårfrost. Risken för skogsbrand kan öka påtagligt framför allt i södra delen av Sverige.

Värdefulla kulturvärden

Skövde kommun har ett rikt kulturarv. Varje ort har sin egen historia och identitet, sin egen själ. För att få en bättre överblick över kulturmiljön i Skövde kommun och för att förankra vad som är värt att slå vakt om inför framtiden har kommunen valt att ta fram ett kulturmiljöprogram. Det är ett samverkansprojekt där kulturförvaltningen i Skövde kommun drivit projektet, men för det praktiska genomförandet har Västra Götalands museum svarat med bistånd av sektor samhällsbyggnad i Skövde kommun. Arbetet har innefattat en dialog med berörda hembygdsföreningar och Museivänner. Den lokalt förankrade kunskapen är en viktig tillgång i den fysiska planeringen. Hos kommuninvånarna finns värdefull information om vad som är viktigt i den egna hembygden.

Kulturmiljöprogrammet är uppdelat i två etapper. Etapp I innefattar Skövde stad och etapp II innefattar de nio mindre tätorterna i kommunen. Det rekommenderas starkt att kommunen även låter ta fram ett motsvarande kulturmiljöunderlag för landsbygden, så att ett färdigt kulturmiljöprogram kan omfatta hela Skövde kommun och vara ett måldokument med samlade riktlinjer för kommunens kulturmiljöarbete.

Att landsbygden i nuläget inte ingår är den stora kritiska synpunkt som har framförts av hembygdsföreningarna. En inventering av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse har utförts inom vissa redan kända värdefulla områden. Eftersom stor delar av kommunens yta ligger utanför de inventerade områdena är den inventeringen långt ifrån fullständig. För att få en heltäckande bild av vilka värden som finns på landsbygden är en mer omfattande inventering önskvärd.

För mer detaljerad information, läs "Kulturmiljöprogram för Skövde kommun, de nio mindre tätorterna". För riksintressen för kulturmiljövård läs "ÖP 2025 Skövde kommuns översiktsplan".

Hembygdsföreningar

Hembygdskretsen består av kommunens hembygdsföreningar, Skövde släktforskarförening och Stiftelsen Binnebergs tingshus. ”Billingsbygden” är hembygdskretsens årsskrift som kommit ut sedan 1973.

Binnebergs Tingshus: Mellan 1641 och 1891 hölls ting i Binneberg. Sedan användes tingshuset som skola under ett sjuttioalår. Därefter förföll huset, men räddades till eftervärlden av Sixten Bengtsson, känd som ”Västgötabengtsson”. Genom insamlade medel upprustades huset och återinvigdes år 1950. Stiftelsen Binnebergs Tingshus, vars ledamöter utses av Skövde kommun, har varit ansvariga för verksamheten sedan 1965. Verksamheten består av konstutställningar, konserter, föredrag och julmarknader. I huset finns en vacker tingssal med en del äldre möbler, ett museum med gamla tiders fängelseutrustning och ett skolmuseum. Tingshuset visas för intresserade, såväl grupper som enskilda, och historien om upproret i tingshuset 1710 berättas.

Norra Billings hembygdsförening: Föreningen bildades 1969 och disponerar ett antal byggnader samt ett stort antal katalogiserade föremål. Karlgrens (Annes) som inköptes den 30 augusti 1997. Lilla Bodarna, som är samlingslokal för föreningen, är delvis flyttad från Lilla Bodarna i Klyftamon. Gårdssmedjan till Sparresäter är renoverad och upprustad av föreningen och ägs av Landstingen, men disponeras av föreningen. I Böja finns Björkandersgården som är föreningens hembygdsgård.

Häggums hembygdsförening: Häggums Hembygdsförenings bildades 1954 och har i dagsläget 130 medlemmar. Föreningen är medlem i Sveriges Hembygdsförbund och har en hembygdsstuga med tillhörande torp och ladugård. Vandringsleder har iordningställts och dokumenterats. Föreningen jobbar för att dokumentera och bibehålla Häggums historia, samt att hålla bygden levande och skapa en gemenskap för de som bor i Häggum med omnejd.

Väring-Locketorps hembygdsförening: Föreningen bildades 1979. Arbetsområdet är Värings och Locketorps församlingar. Sevärdheter är bland annat museum i Sörgården, Väring och Vakällan. Föreningen arbetar också tillsammans med Tidanbygdens hembygdsförening med kulturresevatet Vallby Sörgården.

Skultorps hembygds- och fornminnesförening: Vid ett möte den 17 augusti 1951 utsågs en interimsstyrelse för bildandet av en hembygdsförening i Skultorp och den 20 augusti 1952 kallades till ett konstituerande möte. 23 personer tecknade sig då som medlemmar i den nybildade föreningen. Nuvarande medlemsantal är cirka 200 personer. Skultorps fornby invigdes officiellt 1967 av dåvarande landshövdingen Karl Frithiofsson, men har därefter utökats beträffande såväl byggnader som föremål.

Hagelbergs hembygdsförening: Hagelbergs bygdegård är belägen cirka 10 kilometer sydost om Skövde och ligger naturnära, fritt och ostört. Bygdegården uppfördes på

den gamla sockenstugans plats, i ett skogsparti i socknens södra del. Hit flyttades också, från en husgrupp bestående av flera torp och backstugor vid landsvägen i söder, en knuttimrad enrummig backstuga med ett litet förrådsrum av skiftesverk. Huset kallas Villes Saras stuga och var bebott till början av 1940-talet. Föreningen har en nyanlagd boulebana som är öppen både för allmänheten och som extra aktivitet vid hyrning av bygdegården.

Varola-Vretens hembygdsförening: Varola och Vreten har en och samma hembygdsförening sedan 1995. Flertalet av hembygdsföreningens aktiviteter bedrivs i Lillegården som ligger bredvid församlingshemmet och kyrkan i Varola. Bygdens folk har varit givmilda och skänkt allt från virke till köksinredning och porslin. Ett skolmuseum på "barnmorskestugans" vind är också ett pågående projekt.

Sventorp-Forsby hembygdsförening: Bygdegårdsrörelsens uppgift är att tillhandahålla lokaler för föreningsliv och enskilda intressenter. I bygdegården finns lokaler som passar just flera verksamheter.

Värsås hembygdsförening: Hembygdsföreningen i Värsås bildades 1975. Under de senaste åren har föreningen förverkligat tanken om att ge ut en hembygdsbok över socknens historia. Den är nu klar och boken "Värsås förr & nu" är uppdelad i två delar, där första delen behandlar socknens historia från 1600-talet och framåt - alltså så

långt tillbaka i hävderna man kan läsa sig till. Del två behandlar ortens bebyggelsehistoria och framväxt.

Tidanbygdens hembygdsförening: I Tidandbygdens finns flera sevärdheter. En är Askeberga skeppssättning som är den näst största skeppssättningen i Sverige och består av 24 väldiga stenblock. Informationstavla finns intill parkeringen. Anna Fälts ryggåsstuga är från sent 1600-tal. Den var bebodd till år 1958. Föreningen arbetar tillsammans med Wäring-Locketorps hembygdsförening med kulturreseptatet Vallby Sörgården. Föreningen är också behjälplig med guidning runt sjön Östen.

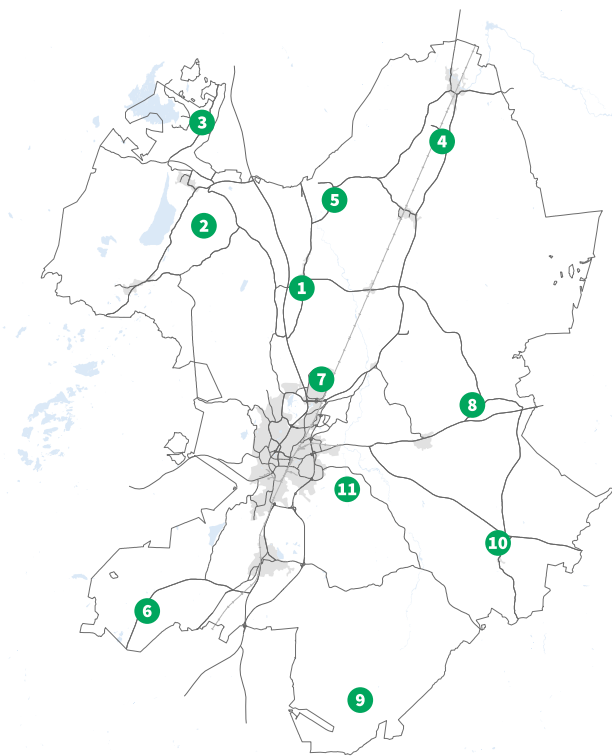
Skövde hembygdsförening: Föreningen bildades den 6 februari 1924 och ändamålet är att främja intresset för Skövdes hembygd och fornminnen. Detta sker genom att sprida kunskap om Skövdes kulturhistoria samt verka för att bevara och vårda fornminnen, kulturhistoriska minnesmärken och natur. Skrifter, tidningsartiklar, föredrag och studiebesök är en viktig del av föreningsverksamheten. Stadsvandringar är en återkommande aktivitet. Föreningen söker samverka med skolan på olika sätt och stöttas av Skövde stadsmuseum med Helénsstugan.

Bygdegårdsföreningar

Bygdegårdsrörelsen växte fram under de första årtiondena på 1900-talet. Rötterna fanns i landsbygdens folkrörelser, då bristen på samlingslokaler var särskilt kännbar för ungdomarna, som många gånger bokstavligen var hemlösa med sin mångskiftande verksamhet. Därför tog de saken i egna händer och under 25 år byggdes cirka 400 bygdegårdar runt om i landet. I dag finns cirka 1 400 bygdegårdar i vårt land. 11 av dem finns i Skövde kommun med en bred spridning. Bygdegårdar erbjuder utmärkta lokaler i annorlunda miljö för gemenskap och fest, kunskap och kultur.

1. Altunas bygdegård
2. Bergs bygdegård
3. Böja bygdegård
4. Götlunda-Vads bygdegård
5. Horns bygdegård
6. Häggums bygdegård
7. Parkstugan, Ryd
8. Sventorps bygdegård
9. Vretens bygdegård
10. Vårsås tingshus
11. Öms bygdegård

Friluftsliv och rekreation

I Skövde finns möjligheter till sport, fritid och natur. Här finns ett stort utbud av idrott, skidspår, bad, fiske, cykelstråk, kulturella besöksmål och andra fritidsaktiviteter. Det finns också härliga promenad- och naturområden, bland annat på Billingsens fritidsområde som är välkänt och har en särställning med sina inslag för motion och idrott samtidigt som det ger möjligheter till upplevelser och rekreation.

En god folkhälsa är en angelägenhet för såväl den enskilda individen som för hela samhället, då invånarnas hälsa är en förutsättning för en hållbar utveckling och tillväxt.

Motion

I Skövde kommun finns det många möjligheter till att motionera på iordningställda motionsspår. Vid god snö-tillgång spåras samtliga spår på Billings fritidsområde för skidåkning. Merparten av kommunens iordnings-ställda motionsspår är belägna på kommunens lands-bygd. Nedan följer en förteckning över samtliga platser.

På Billings fritidsområde ligger också Åsbotorpsjön. Runt sjön finns en handikappvänlig promenadslänga som är cirka 2 kilometer med fin utsikt över Skövde.

Billings fritidsområde

- 2,5 km röd (elbelyst till kl. 22.00)
- 4 km röd/svart (elbelyst till kl. 22.00)
- 3,5 km röd/gul
- 5 km gul
- 10 km grön
- 10 km lila (avsett även för mountainbikes)
- 16 km
- 10,5 km blå/vit
- 8 km endast barmark

För mer information läs ”Fritidspolitiskt program för Skövde kommun 2008–2014”.

⊗ elbelyst

Motionsspår övriga kommunen

- Igelstorp - 2,5 km (sköts av Igelstorps IK)
- Karstorp - 2,5 km (sköts av Skövde kommun) ⊗
- Lerdala - 2,5 km (sköts av Lerdala IF) ⊗
- Skultorp - 2,5 km (sköts av Skövde kommun) ⊗
- Stöpen - 2,5 km (sköts av Stöpens motion) ⊗
- Södra Ryd - 2,5 km (sköts av Skövde kommun) ⊗
- Tidån - 2,5 km (sköts av Tidans IF) ⊗
- Timmersdala - 2,5 km (sköts av Timmers. motion) ⊗
- Väring - 2,5 km (sköts av Värings IF)
- Vårsås - 2,5 km (sköts av IFK Vårsås) ⊗

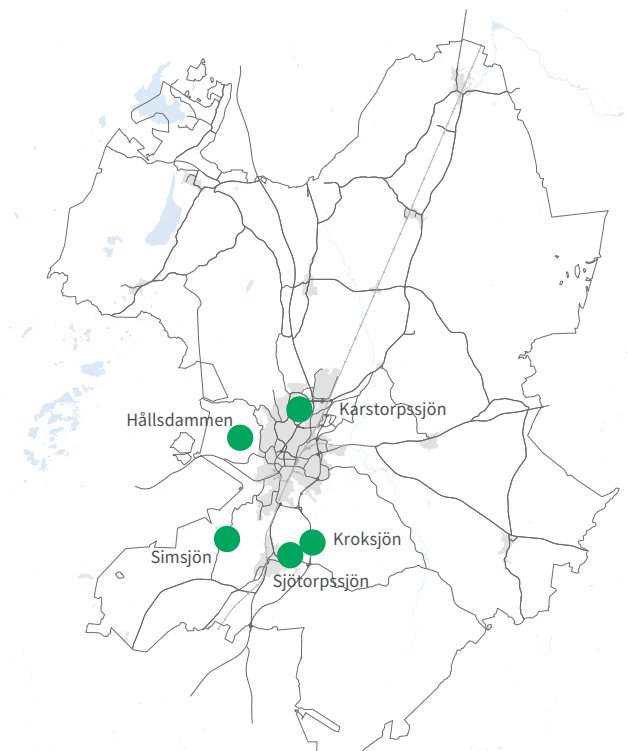
Fiske

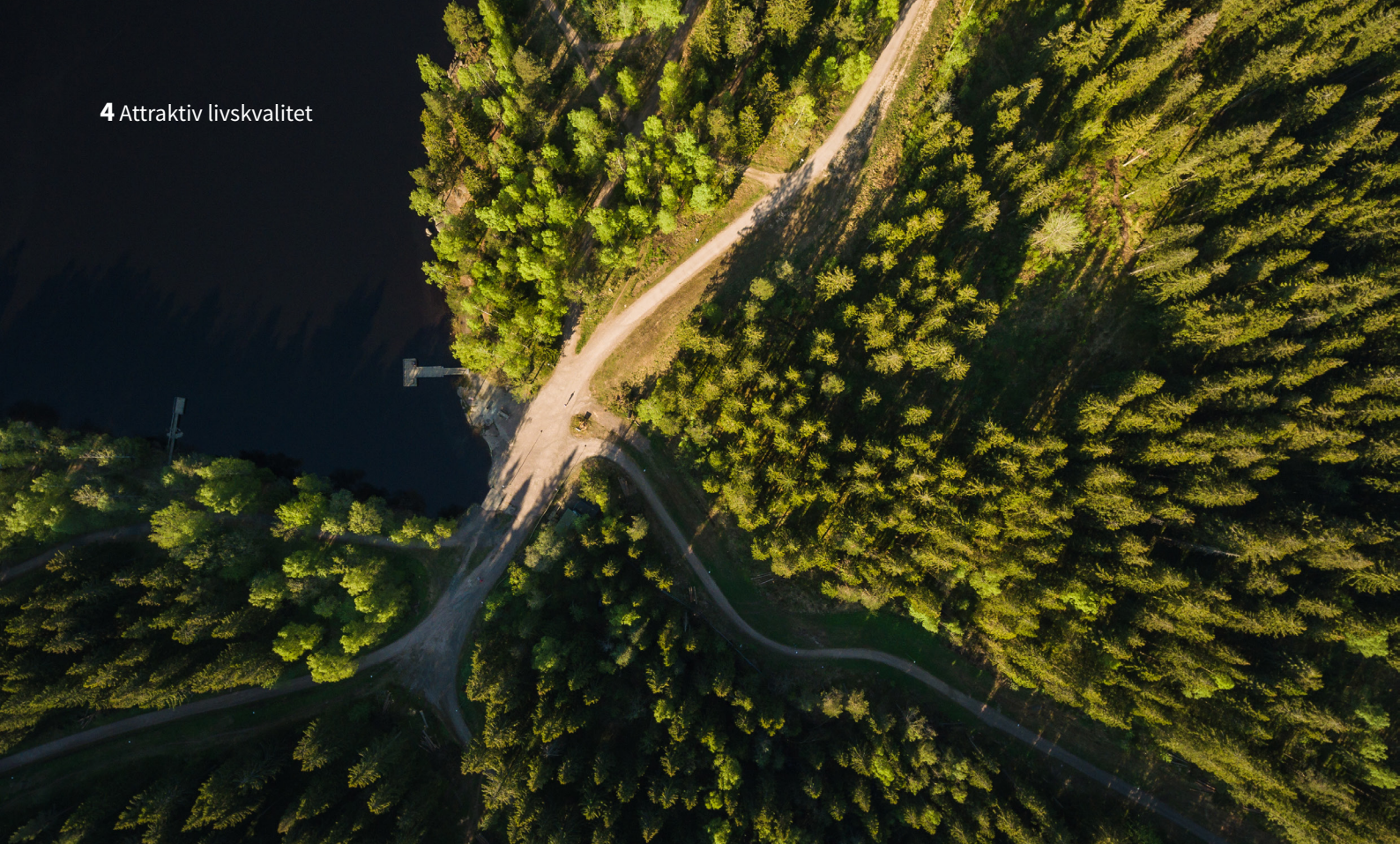
I Skövde kommun förekommer fritids- och sportfiske. Både möjligheter till fritids- och sportfiske finns på vår landsbygd. Följande vatten är av länsintresse för sina fiskeförhållanden (3 kap. 6 § miljöbalken) och möjliggör för medborgarna att fiska:

- **Tidan:** Storvuxen stationär öring och signalkräfta
- **Ösan:** Storvuxen stationär öring och signalkräfta
- **Vristulven:** Flodkräfta och signalkräfta
- **Lången:** Gös, ål, gädda och abborre
- **Simsjön:** Flodkräfta och siklöja

Tidans och Ösans längre strömmande partier är viktiga reproduktionslokaler för strömlevande öring. Tidans nedre del är även viktig reproduktionslokal för nors och gös. Den undersökning som Terra-Limno-gruppen gjorde på uppdrag av Skövde kommun 1991, visade att Ösan har ett stort fiskebiologiskt värde. Renvattenkrävande arter som öring och elritsa förekommer inom större delen av Ösans vattensystem. Öringbeståndet i Ösan har av länsstyrelsens fiskerienhet bedömts vara av regionalt bevarandeintresse. Öringen har även ett stort lokalt värde från fritidsfiskesynpunkt. Nolängsåån, som rinner ut i sjön Lången, har ett visst fiskebiologiskt värde.

Övriga sjöar för fiske

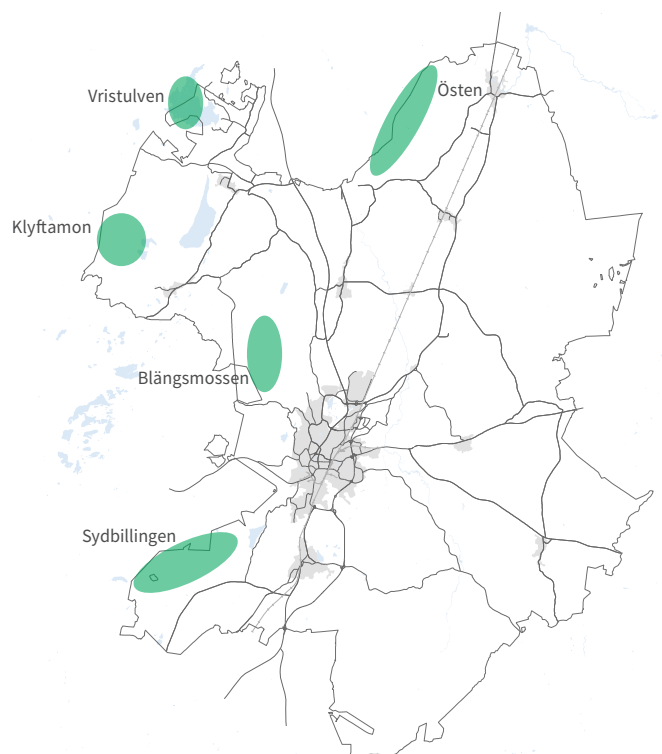
Tysta områden

Tystnad handlar inte om att det ska vara tyst. Det handlar om att slippa buller. Invånare ska ha möjlighet att höra fåglar, bäckar och vindsus. Det blir allt svårare att finna platser som inte är utsatta för buller, inte minst i närheten av tätorter. Trafiken, i synnerhet vägtrafiken, är den största störningskällan, men även bergtäkter, skjutbanor, överflygande flygplan och liknande sprider buller långt ut i naturen.

Kommunens utpekade tysta områden är av särskilt stor betydelse för upplevelsen av natur- och kulturmiljöer och för medborgarnas friluftsliv och rekreation.

Kommunens ansvar

I Skövde kommun görs bedömningen att det finns fem områden (se karta) där det bör finnas goda förutsättningar att uppleva tystnad. Exploateringar inom dessa områden bör noga vägas mot förutsättningarna som tyst område.

5 Tillväxt och näringsliv

Tillväxt handlar om att skapa ett rikare liv för alla i Skövde regionen, i alla avseenden. Den utgör en förutsättning för att säkra välfärden – vården, skolan, omsorgen och annan samhällsservice. För att lyckas behöver vi locka till oss fler invånare i yngre åldrar. Vi behöver också stärka Skövde regionens attraktivitet och konkurrenskraft. Det skapar förutsättningar för en hög livskvalitet, med flera utbildningar, jobb och bostäder att välja mellan och fler möjligheter till upplevelser av olika slag. Med andra ord – fler sätt att leva våra liv på (Vision Skövde 2025).

Tillväxt, näringsliv och utbildning går hand i hand. Vi beskriver nuläget i kommunen under varje rubrik.

Sysselsättning

I detta avsnitt redovisas antal arbetstillfällen fördelat efter olika näringsgrenar för 2010 samt 2016. Siffrorna anges i procent. På följande sida återfinns diagrammen.

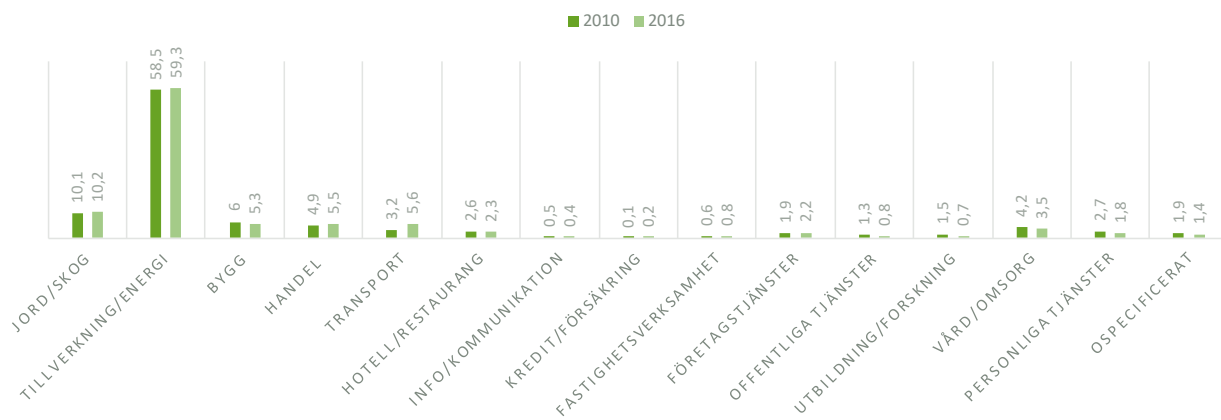
Nuläge

Av tabellen kan man utläsa att nästan 60 procent av arbetstillfällena på glesbygdsområdena ligger inom tillverkning/energi. Detta beror på att Volvo personvagnar, med en personal på över 1500 anställda, finns på Timbolholms glesbygd utanför Skövde tätort. Drygt 10 procent av arbetstillfällena ligger inom näringsgrenen jord/skog och strax under sex procent inom näringsgrenen bygg.

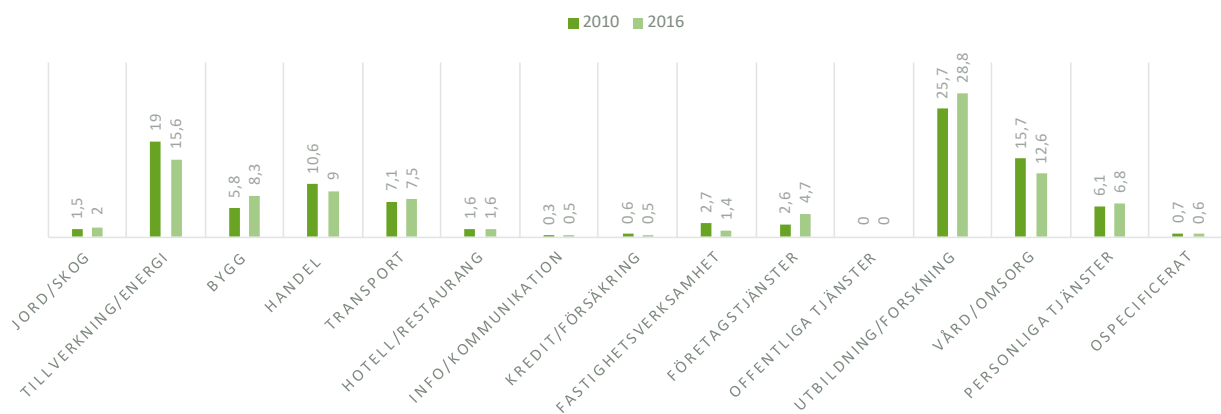
Inom yttertätorterna är den största andelen av arbetstillfällena inom näringsgrenen utbildning. Detta beror på att många arbetar inom skolor och förskolor som oftast är placerade i tätorten. Vård, handel och tillverkning/energi är också betydande näringsgrenar.

Inom Skövde tätort har vård/omsorg den största andelen arbetstillfällen (nästan 23 procent). Därefter kommer tillverkning, vars andel ligger runt 15 procent. Handel, utbildning/forskning och offentliga tjänster är också betydande näringsgrenar.

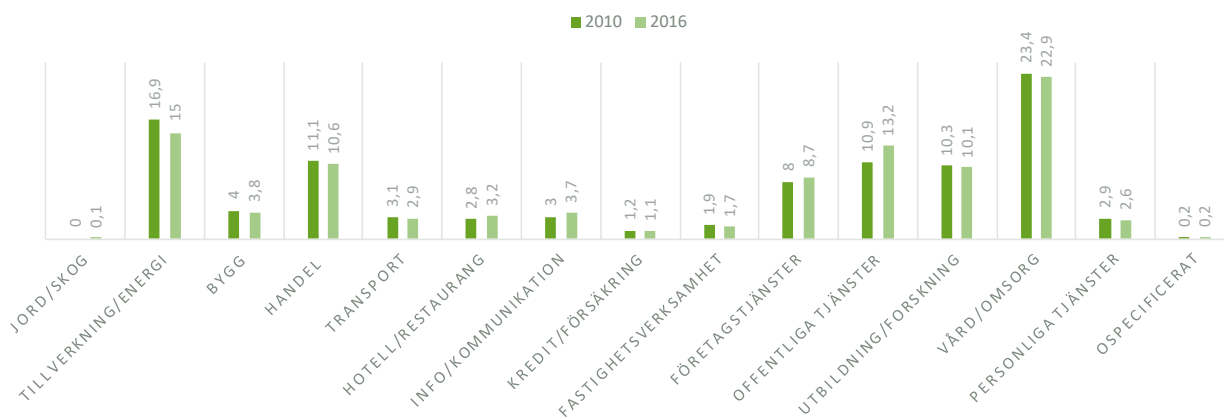
Skövde glesbygdsområde

Skövde yttertätorter

Skövde tätort

Utbildning

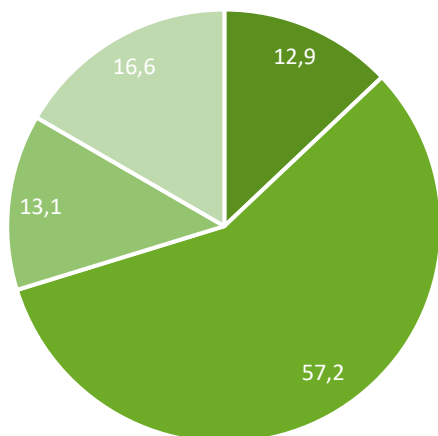
I detta avsnitt har utvecklingen av utbildningsnivån hos befolkningen i de tre jämförelseområdena studerats. De olika utbildningsnivåerna är förgymnasial, gymnasial samt eftergymnasial utbildning. Siffrorna är angivna i procent. På följande sida återfinns diagrammen och nedan en kommentar kring dessa.

Nuläge

Gemensamt för de tre jämförelseområdena är att andelen personer med högre utbildning ökar, medan andelen personer med förgymnasial som högsta utbildning minskar kraftigt. I tätorterna har knappt en tiondel av den aktuella populationen förgymnasial utbildning, medan andelen med gymnasial och eftergymnasial utbildning 3 år-w är mellan 20–30 procent. Nästan hälften av alla invånare i alla tre områdena har gymnasieutbildning. Mellan 2010 och 2016 har andelen personer med eftergymnasial utbildning 3 år-w ökat med 8 procentenheter.

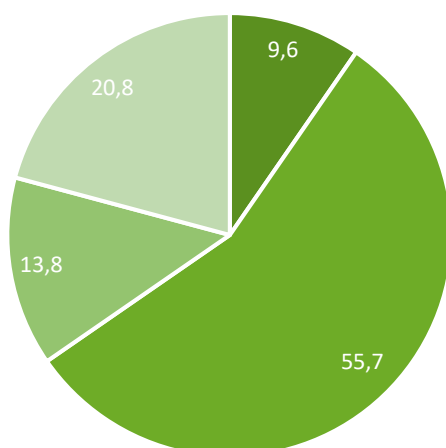

Utbildningsnivåer i procentandelar uppdelat efter olika delar av Skövde kommun. Siffror från 2016.

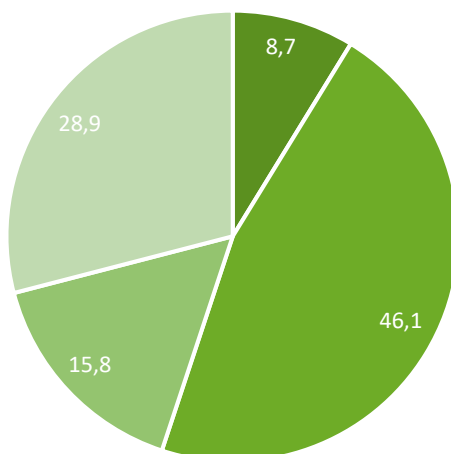
Skövde glesbygdsområde, 25 år-w

- Förgymnasial
- Gymnasial
- Eftergymnasial < 3 år
- Eftergymnasial 3 år - w

Skövde yttertätorter, 25 år-w

- Förgymnasial
- Gymnasial
- Eftergymnasial < 3 år
- Eftergymnasial 3 år - w

Skövde tätort, 25 år-w

- Förgymnasial
- Gymnasial
- Eftergymnasial < 3 år
- Eftergymnasial 3 år - w

Besöksnäring

Landsbygdsturism är en del av turismnäringen som det finns ambitioner och förväntningar på tillväxt och utveckling framöver. Redan nu finns en aktiv verksamhet inom kommunen, med bland annat projektet Vallevägen, som samlar ett flertal mindre turistentreprenörer i området Valle. En ekonomisk förening har bildats för att samverka och stärka det gemensamma utbudet och projektet har fått pengar från Länsstyrelsen under en tvåårsperiod (2010–2012) för att kunna driva utvecklingen mot en mer professionell och bärkraftig verksamhet.

Ett ytterligare turismprojekt med flera aktörer har startats på Billingen, Billingen Fritid ekonomisk förening, som jobbar med att utveckla Billingens Fritidsområde. Syftet är att utveckla verksamheterna som redan finns på berget för att kunna nå en ny målgrupp – turisterna. För det krävs samordning, utveckling, marknadsföring, kommunikation och ambition. Billingen har alla förutsättningar för att locka turister från hela Sverige och även internationellt och gör så till viss del redan idag med alla de aktiviteter som sker. Detta kan dock förstärkas ytterligare genom att synliggöra, paketera och stärka upp vissa delar av utbudet för att kunna ta emot gäster på ett professionellt sätt.

I Tidanområdet finns en aktiv hembygdsförening och ett flertal andra aktörer som tillsammans arbetar för att stärka Tidanområdet som besöksmål. Dessa parter, tillsammans med det kommunala bolaget Next Skövde, står även bakom de satsningar som görs för att göra ytterligare markundersökningar kring Askeberga sten-sättning. Askeberga och aktiviteterna och intresset kring denna har potential att bli ett attraktivt turistmål. Här finns även en aktiv samverkan med Binnebergs Tingshus och bygden runt Odensåker med Odensåkers hembygd-förening och hembygdsgården Logården. Tidanbygden har generellt en stor potential med sina kulturhistoriska värden, arrangemang, besöksanläggningar, nöjen som Olstorp och fikaställen samt den entreprenörsanda som råder i bygden.

Projektet Fågelvägen är ett ytterligare projekt som har arbetat för att samordna det viktiga fågel-, natur- och kulturlivet runt Hornborgasjön. Sjön Östen och har betytt mycket för landsbygds- och framförallt fågelturismen i trakten. Här finns önskemål om att driva denna satsning vidare och få de två områdena att hänga ihop på ett tydligare sätt med bland annat en turistväg utmed sjöarna, genom kommunerna Skara, Skövde och Falköping.

Alla dessa projekt har en nära anknytning till Destinationsbolaget Next Skövde, som verkar för att stärka det turistiska utbudet i Skövde-regionen som helhet samt göra Skövde till ett attraktivt och välkomnande besöksmål. Destinationsbolaget Next Skövde ska bidra med kunskap och stöd till aktörerna inom turismnäringen som finns i Skövde, varav flera på landsbygden. Här ligger att utbilda i de olika paketerings- och informationsverktyg som finns att tillgå och att erbjuda möjligheter att vara med i olika kampanjer, broschyrer, kartor och övrigt informationsmaterial. Dessutom ska man vara ett stöd i ansökan om bidrag till olika projekt som kan utveckla turismnäringen i kommunen. Ambitionen från Next Skövdes sida är att skapa en årlig tillväxt inom näringen på 9 procent per år 2007–2015.

En stor potential i den här utvecklingen finns inom landsbygdsturismen, där det även regionalt finns en ambition att öka antalet bäddar om 1 000 stycken. För att nå detta mål krävs att näring och myndigheter samarbetar för att hitta enkla och effektiva samarbetsformer så att insteget för den lilla entreprenören inte är så stora och krångliga.

Boende på landsbygden

Potentialen i landsbygdens boendemiljöer behöver tillvaratas bättre för att kommunen ska växa hållbart och i enlighet med visionen. Genom att utveckla boendet på landsbygden så att fler erbjuds möjligheten att bo där stärks också underlaget för kommunal service, skolor, kollektivtrafik och annat handel- eller serviceutbud i yttertätorterna.

Landsbygden och yttertätorterna har sina egna förutsättningar, möjligheter och behov. Utbudet av bostäder på landsbygden utgörs idag nästan uteslutande av villor. Det innebär att bostäderna är relativt stora, kräver ett eget kapital och även en hel del eget arbete. Det finns ett mindre antal lägenheter i respektive yttertätort, men för att öka möjligheterna för äldre och yngre att kunna bo kvar behöver bostadsutbudet bli mer varierat.

Nuvarande ekonomiska förutsättningar utgör dock ett hinder för nyproduktion på landsbygden. På de flesta platser överstiger kostnaden för byggnation av ett nytt hus väsentligt dess marknadsväde.

Riktlinjer

- Boendemöjligheterna på landsbygden och i yttertätorterna ska tas till vara och utvecklas i enlighet med Skövde kommuns översiktsplan, ÖP2025.
- Kommunal detaljplanelagd mark för ny bostadsbyggnation ska finnas i yttertätorterna.
- Kommunen ska ha en positiv inställning till bostadsbyggnation utanför detaljplanelagt område på landsbygden.
- Kommunen ser bostadsbyggnation på landsbygden utanför detaljplanelagt område som ett viktigt verktyg för fastighetsutveckling, befolkningsutveckling samt tillväxt på landsbygden.
- Kommunen ska vara återhållsam med att kräva ny detaljplan vid förtätning av bostadsbyggnation utanför detaljplanelagt område, framförallt på landsbygd och jordbruksmark.

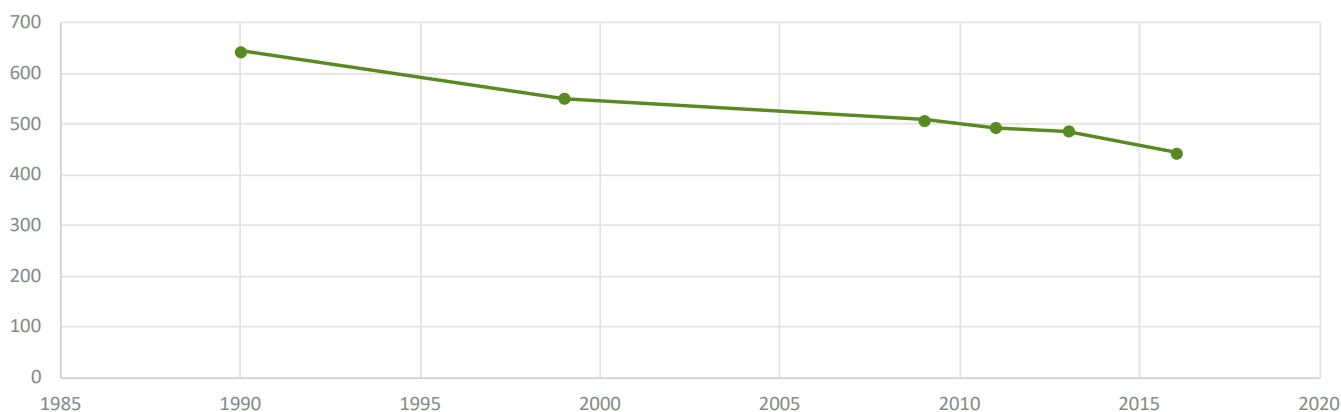
Jord- och skogsbruk

De gröna näringarna ger betydande bidrag till ekonomin och sysselsättningen i Skövde kommun.

Skövde kommun hade 698 LRF-medlemmar (lantbrukarnas riksförbund) 2017. Totalt i Sverige har LRF cirka 140 000 medlemmar.

Källa: LRF:s kommungrupp i Skövde och SCB

Antal jordbruksföretag i kommunen

- Jord- och skogsbruket i kommunen sysselsätter i primärledet cirka 890 personer.

- Förädling av jord- och skogsbrukets produkter sysselsätter cirka 270 personer i kommunen. Underleverantörer till såväl primärproduktion som förädling sysselsätter ytterligare cirka 940 personer.

- Totalt är således över 1800 personer, eller ca 6 procent av alla som jobbar i kommunen, direkt eller indirekt, sysselsatta i produktion av livsmedel och skogsprodukter.

- Totalt finns 1426 skogsägare i kommunen varav 879 är män och 547 är kvinnor.

- I Skövde kommun odlas en rad olika grödor och det som odlas mest på åkermarken är spannmål som utgör 41 procent och vall som utgör 39 procent.

- De som direkt eller indirekt arbetar med produktion av livsmedel och skogsprodukter skapar ytterligare sysselsättning i det lokala samhället genom att de och deras hushåll efterfrågar varor och tjänster för sitt dagliga bruk. Deras del av all sådan sysselsättning i kommunen kan beräknas till ungefär 1100 personer i olika servicenäringar inom kommunala verksamheter och inom lokalt näringsliv. Det motsvarar cirka 4 procent av kommunens totala sysselsättning.

- Jord- och skogsbrukets samt trädgårdars bruttointäkter var år 2006 390 miljoner, varav 89 procent kom från jordbruket. Dessutom drar jord- och skogsföretagarna in externa intäkter från entreprenad, snöröjning, turism och energiproduktion motsvarande 98,5 miljoner per år (Källa LRF:s kommungrupp Skövde maj 2010).

Djur

	SKÖVDE KOMMUN	SVERIGE TOTALT
NÖTKREATUR		
Kor för mjölkproduktion	4834	330 833
Kor för uppfödning av kalvar	1406	193 657
Summa kor	6240	524 490
Kvigor, tjurar och stutar		
Kalvar under 1 år	6009	475 917
Summa nötkreatur	17 893	1 489 624
FÅR		
Lamm	1431	296 847
Tackor och baggar	1252	281 327
Summa får	2683	578 174
GRISAR OCH FJÄDERFÄ		
Slaktsvinsplatser	8140	1 213 822
Höns	18 234	8 174 310
Slaktkycklingar	270 000	9 002 683

De vanligaste produktionsdjuren som finns i kommunen, siffror från 2016

Hästnäring

På trettio år har antalet hästar i Sverige ökat från 70 000 till fler än 350 000. Hästnäringen omsätter nationellt över 50 miljarder kronor (siffror från 2016). Med varje krona som omsätts direkt inom hästnäringen kommer ytterligare en krona att omsättas i övriga samhället. Hästnäringen lyfts i Skaraborgs kommunalförbunds rapport "Areella näringar" fram som ett exempel på en areell näring som skulle kunna stödja flera redan pågående processer, i första hand kommunernas arbete med attraktivitet och turism. I Västra Götaland finns cirka 3800 hästföretag, vilket gör oss till Sveriges största hästlän med 16,5 procent av landets alla hästar. Hästen bidrar både till bättre folkhälsa och en aktiv fritid (rapporten Areella Näringar – Skaraborgs kommunalförbund).

Vad gäller antalet hästägare i Skövde kommun har vi enligt Länsstyrelsens djurskyddskontrollregister 110 stycken. Av dessa är det 41 som har fler än fyra hästar och som fått tillstånd av länsstyrelsen enligt 16 §, det vill säga de hyr ut hästar inom verksamhet, föder upp hästar som är fyra eller fler, säljer fyra eller fler hästar årligen eller äger eller ansvarar för tio eller fler hästar (Länsstyrelsen).

Inom kommunen finns också totalt elva ridklubbar som är anslutna till Svenska ridsportförbundet och därmed även Riksidrottsförbundet. Det kan även finnas fler småklubbar som inte är organiserade, utan mer fungerar som intresseföreningar. Det kan även förekomma lokala rasklubbar, men dessa är relativt svårt att hålla koll på då hästverksamheten i mångt om mycket fortfarande är oorganiserad. Totalt finns det cirka 585 hästar i Skövde kommun (siffror från 2016).

Social ekonomi på landsbygden

Den sociala ekonomin har alltmer kommit att betraktas som ett viktigt komplement till de offentliga verksamheterna mot bakgrund av de ekonomiska påfrestningar samhället står inför. Ett exempel på företagande inom den sociala ekonomin är den kooperativa formen, som på landsbygden kan bidra till att bygden överlever genom att folk organiserar sig, samverkar och bildar gemensamma nätverk.

Begreppsförklaring

Den sociala ekonomin brukar beskrivas som den del av samhällsekonomin som ligger mellan den privata och offentliga sektorn. Den sociala ekonomins aktörer är alla engagerade i samhällsutveckling i det som också kallas den tredje sektorn. Begreppet social ekonomi har blivit ett samlingsnamn för organiserade verksamheter som primärt har samhällliga ändamål, bygger på demokratiska värderingar och är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn. Verksamheter inom den sociala ekonomin har allmännyttan eller medlemsnytta, inte vinstintresse som främsta drivkraft. Verksamheterna bedrivs huvudsakligen inom ideella föreningar, ekonomiska föreningar, samfälligheter, registrerade trossamfund och stiftelser. Stora delar av det traditionella föreningslivet, folkrörelserna med olika former av ideellt arbete, men också affärsverksamhet inom nykooperation och sociala företag, räknas till den sociala ekonomin.

Siffor för Skövde

Vid en kartläggning av den befintliga sociala ekonomin som finns på landsbygden i Skövde kommun visar det sig att det totalt finns 33 organisationer registrerade på Skövde kommuns landsbygd, varav:

- 16 ideella föreningar
- 7 ekonomiska föreningar
- 6 samfälligheter
- 4 registrerade trossamfund

Källa: SCB, 2018

Sociala företag är företag som...

...har som ett av sina huvudsakliga ändamål att genom företagande integrera personer som står långt från arbetsmarknaden.

...huvudsakligen återinvesterar sina vinster i den egna verksamheten eller liknande verksamhet.

...skapar delaktighet för medarbetarna genom ägande, avtal eller på annat väl dokumenterat sätt.

...vars medarbetare under lång tid, kanske aldrig, haft ett arbete att gå till. Om de som blev över på arbetsmarknaden, men som idag är stolta företagare och medarbetare i en ny och växande sektor. Det handlar om människor som tillsammans skapar nya chanser, nya företag, nya liv och ny identitet. Det handlar om empowerment, integration, demokrati och affärsverksamhet - fyra byggstenar som utgör grunden för det sociala företagandet.

Källa: Arbetsförmedlingen

Energi och klimat

Miljömedvetenheten i kommunen ska öka och vi ska verka för att såväl individer som organisationer lever resurssnålt och ansvarsfullt, med kommande generationer i sikte. Allt arbete som Skövde kommun gör tar ansats i den energi- och klimatplan som kommunfullmäktige beslutade om i mars 2012.

Vindkraft

I Skövde kommun finns i dagsläget sex vindkraftverk, vars totalt installerade effekt motsvarar 4,3 megawatt. I juni 2010 antog kommunfullmäktige Skövde vindkraftsplan, som är ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Vindkraftsplanen redovisar prioriterade områden som bedöms lämpliga för etablering av vindkraftverk. Vindkraftsplanen redovisar också områden som bedöms vara olämpliga samt områden där stor restriktivitet ska råda.

För prioriterade områden som ligger inom försvarets stoppområde (hindarsfria området runt Karlsborgs flygplats) ska särskilt samråd ske med Försvarsmakten för att utesluta konflikt med totalförsvaret inom dessa områden.

Kommunens ställningstagande är att landskapet ska utnyttjas effektivt. Detta torde innebära att färre, men större verk är att föredra framför fler och små verk, samt att etablering av verk i grupper är att föredra framför lokaliseringen av enstaka verk.

Biogas

Biogas är effektivt, klimatneutralt och lokalproducerat. I Skövde kommun produceras biogas genom rötning av animaliska biprodukter, källsorterat organiskt avfall och restprodukter från livsmedelsindustrin. Vid full produktion kan Skövde biogas producera 40 GWh biogas per år, vilket motsvarar cirka 4,4 miljoner liter bensin.

En stor del av biogasen uppgraderas till fordonsgas och på så sätt bidrar den till att öka andelen hållbara transporter som sker i kommunen. Vid framställningen utvinns också biogödsel. En del av den producerade biogödseln är KRAV-certifierad. Sedan 2016 är delar av biogödseln certifierad för ekologisk odling.

Solenergi

El från solceller låter inte, har inga utsläpp och syns knappt. För att göra det lättare för invånare i Skövde kommunen finns sedan våren 2017 en solkarta tillgänglig via kommunens hemsida. Genom att använda kartan kan man enkelt se hur mycket solenergi som kan genereras på ett hustak. I stora delar av Sverige lönar det sig att satsa på solenergi och Skövdes höga solinstrålning kan jämföras med städer i centrala Europa.

För mer information läs "energi- och klimatplan för Skövde kommun 2011–2020" och "Skövde vindkraftsplan".

Leader - en metod för att utveckla landsbygden

Leader är en metod för att utveckla en bygd utifrån lokala förutsättningar. Metoden kan användas både på landsbygden och i staden. I varje område tar privat, ideell och offentlig sektor gemensamt fram en lokal utvecklingsstrategi där man kommer överens om vad man ska prioritera för insatser under kommande programperiod. Metoden bygger på samarbete mellan olika sektorer och aktörer i ett område, utifrån lokala initiativ och förutsättningar. Stora delar av Sverige kommer att täckas av leaderområden. I varje område finns ett bemannat leaderkontor med en verksamhetsledare. Där kan sökande få hjälp med processen från idé till projekt.

Leader Östra Skaraborg

Leader Östra Skaraborg har jobbat med landsbygdsutveckling enligt leadermetoden i kommunerna Hjo, Tibro, Tidaholm, Falköping, Skövde, Habo och Mullsjö sedan 2007. Under perioden 2007–2014 har 175 olika projekt genomförts i området. Leader Östra Skaraborg jobbar utifrån en lokal utvecklingsstrategi som togs fram under hösten 2014. Strategin gäller för programperioden 2014–2020. I den framgår vilka prioriterade insatsområden vi har samt de övergripande målen med vår verksamhet.

Leader Östra Skaraborg är finansierade av EU, staten och de sju kommunerna och kommer att jobba med stödmedel från Landsbygdsfonden, Socialfonden och Regionalfonden. Leader Östra Skaraborgs lokala utvecklingsstrategi är en av de 44 i Sverige som har prioriterats av Jordbruksverket för programperioden 2014–2020. Detta innebär att Leader Östra Skaraborg kommer att jobba med lokal utveckling inom de sju kommunerna Hjo, Tibro, Tidaholm, Habo, Mullsjö, Falköping och Skövde fram till minst 2022. Privatpersoner kan inte söka stöden, men det finns två stöd att söka för organisationer, föreningar, företag och myndigheter:

- samarbete inom lokalt ledd utveckling – för samarbete med andra områden i eller utanför Sverige
- genomförande inom lokalt ledd utveckling – alla övriga projekt

I Leaderområdet finns en styrelse för verksamheten, LAG. Det är LAG som utifrån utvecklingsstrategin för området bestämmer vilka projekt som prioriteras och tilldelas pengar. Jordbruksverket fastställer LAG:s beslut.

Den lokala utvecklingsstrategin för Leader Östra Skaraborg har fem primära insatsområden:

- Näringslivsutveckling
- Besöksnäring
- Invandring som resurs
- Ett samhälle för alla
- Hållbara energisystem

Insatsområdena syftar till att möta de tre övergripande målen:

- Ökat entreprenörskap och utvecklingsmöjligheter för småföretagare
- Kompetensutveckling för att möta framtidens krav
- Stärka områdets attraktionskraft för boende och besökare

Näringslivsforum och landsbygdsnäringsgrupp

Näringslivsforum

Näringslivsforum är en ideell organisation som ska verka för en aktiv utveckling av näringslivet i Skövde. Grunden till framgång enligt Näringslivsforum är samverkan. Sedan länge för Näringslivsforum (NLF) en aktiv dialog med företag, näringslivsorganisationer, myndigheter och beslutsfattare i Skövde kommun. Allt detta är ett arbete som till största delen sker bakom kulisserna, och där resultaten sällan syns från en dag till en annan. Men bland Näringslivsforums insatser finns också det publika.

Samverkan ska eftersträvas med

- Företag inom kommunen
- Näringslivsorganisationer inom kommunen
- Skövde kommun
- Högskolan och Gothia Science Park
- Företag och näringslivsorganisationer inom regionen

Landsbygdsnäringsgrupp

Näringslivsforums landsbygdsnäringsgrupp jobbar med att arrangera intressanta och utvecklande möten för företag inom landsbygdsnäringsgruppen. Gruppen ska tydliggöra landsbygdsföretagens (utanför 50-skylltarna) betydelse för Skövdes invånare och näringsliv.

Högst upp på agendan står att driva utvecklingen av elektroniska motorvägar (exempelvis bredband) till alla företag inom kommunen med betoning på landsbygdsföretagen. Vidare bevakar och engagerar man sig i Skövde kommuns satsning på biogas och livsmedelsupphandling.

Landsbygdsnäringsgruppen representeras även av medlemmar från LRF:s kommungrupp och är dynamisk på så sätt att nya kompetenser kan komma in och "bevaka" prioriterade frågor för landsbygdens utveckling.

Bilaga 1 - yttertätorter

Här ges en kort nulägesbeskrivning av yttertätorterna och småorterna i Skövde kommun. Vreten räknas historiskt sett som en småort och då dess historiska betydelse är av vikt samt att här finns kommunens sydligaste samlade bebyggelse ges det plats i beskrivningen. Befolkningsutvecklingen för respektive yttertätort redovisas här i diagramform.

I kommunens översiktsplan anges de fysiska möjligheterna för att yttertätorterna ska kunna utvecklas på ett positivt sätt. För mer detaljerad information om riktlinjer för respektive ort läs ÖP 2025, Skövde kommuns översiktsplan samt Kulturmiljöprogram för Skövde kommun "De nio mindre tätorterna".

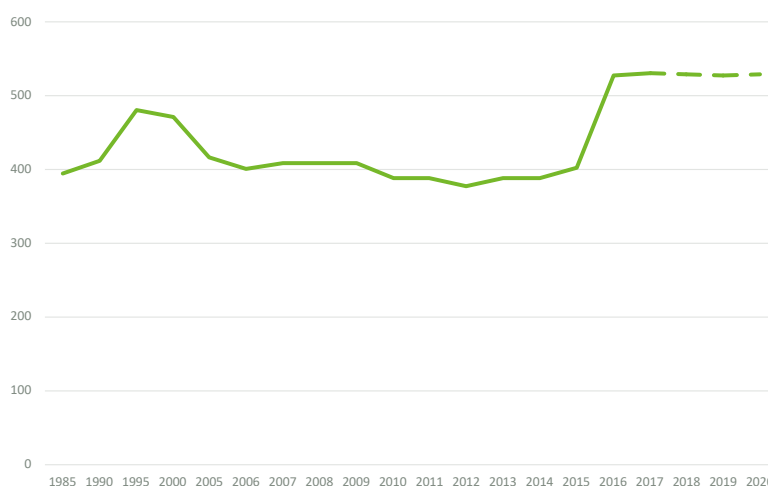
Lerdala

Lerdala ligger på berget Billingens sluttning, cirka 15 kilometer nordväst om Skövde. Lerdala tätort innefattar i sin nordöstra del den gamla kyrkbyn, men har framförallt sitt ursprung som stationssamhälle. Tätorten ligger i ett långt, utdraget stråk av bebyggelse ovanför sjön Lången. Byn är känd sedan medeltiden, men är säkerligen betydligt äldre, troligen av förhistoriskt ursprung. På 1930-talet fanns åtskilliga verksamheter i samhället, exempelvis hotell, café, åkeri, polis, telefonstation, post, skräddare, smed, snickeri samt livsmedel och speceriaffär.

Det moderna villasamhället formades på 1950-talet efter andra världskrigets slut. Det var då den svenska folkhemsepokens samhällsvisioner började förverkligas och god samhällskonjunktur, bilismens utveckling och högre levnadsstandard bidrog till att drömmen om den egna villan som småningom kunde förverkligas. Det moderna Lerdala tar sin form under 1960- och 1970-talet och idag består bebyggelsen i Lerdala nästan enbart av villor. Befolkningen uppgick kring mitten av 1950-talet till cirka 600 personer, men idag bor cirka 410 personer i Lerdala och det finns varken lanthandel eller bensinstation i samhället. Antalet näringsidkare har minskat och det närbelägna Timmersdala har övertagit mer

av central- och servicefunktionerna. I södra delen av Lerdala finns ett planerat bostadsområde som sedan tidigare redan är detaljplanelagt (Igelsjöområdet). Den sydligaste delen är ännu inte bebyggd. I norra delen av samhället ligger några större jordbruksanläggningar.

I Lerdala finns förskola, fritidshem och grundskola (ålder 6–12 år). Nära skolan finns ett elbelyst motionsspår och strax söder om samhället finns en idrottsplats och en golfbana. Skolan från 1881 är, näst kyrkan, det viktigaste huset i samhället idag. Samtliga dessa platser fungerar som naturliga mötesplatser.

Befolkningsutvecklingen i Lerdala tätort

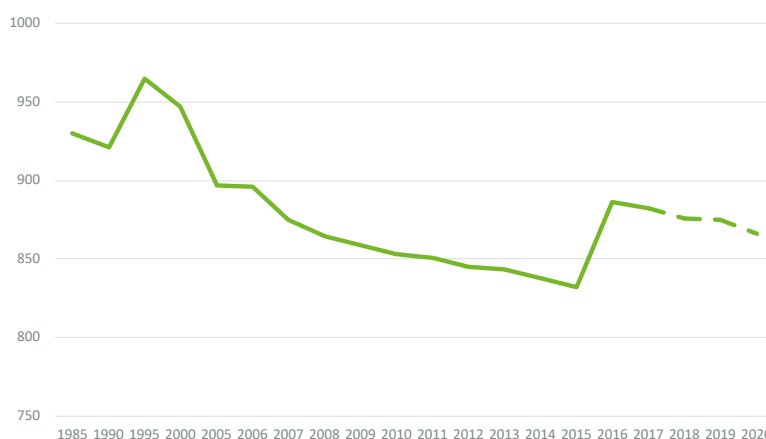
Timmersdala

Timmersdala ligger vid nordvästslutningen av Billingen, cirka 15 kilometer nordväst om Skövde. Timmersdala tätort är belägen ovanför sjön Lången och byn är känd sedan 1400-talet. Timmersdala kännetecknas som ett gammalt stationssamhälle där en järnvägsstation placerats i anslutningen till en äldre kyrkby. Persontrafiken på järnvägen som passerade Timmersdala lades ner redan 1932. På den tiden fanns bland annat byggmästare, cykelreparatör, skomakare, skräddare, slaktare och urmakare på orten.

Det moderna villasamhället formades på 1950-talet efter andra världskrigets slut. Det moderna Timmersdala tar sin form under 1960–70-talet. Befolkningen uppgick kring mitten av 1950-talet till cirka 600 personer och trots järnvägens definitiva nedläggning på 1950-talet har orten fortsatt att växa. Idag har Timmersdala tätort cirka 860 invånare och bebyggelsen domineras av villor, men även några flerbostadshus finns i orten. Till Timmersdalas glesbygd (församlingarna Berg, Boja, Lerdala och Timmersdala) räknas cirka 1510 invånare.

Timmersdala fungerar som en central tätort för kringliggande kommunalder. Det finns en livsmedelsaffär med post och kassaärenden,

bensinstation och en deltidsbrandkår. Ortens näringsliv med Elos medtech i spetsen har stor betydelse och bidrar till arbetsinpendling. I tätorten finns förskola, fritidshem och grundskola (ålder 6–12 år) samt Billingsdals äldreboende. Tätorten har även en distriktsläkarmottagning. I nordöstra delen av tätorten finns en idrottsplats och en skidbacke och på Timmersdalavallen finns ett elbelyst motionsspår. Samtliga ovanstående platser fungerar som naturliga mötesplatser.

Befolkningsutvecklingen i Timmersdala tätort

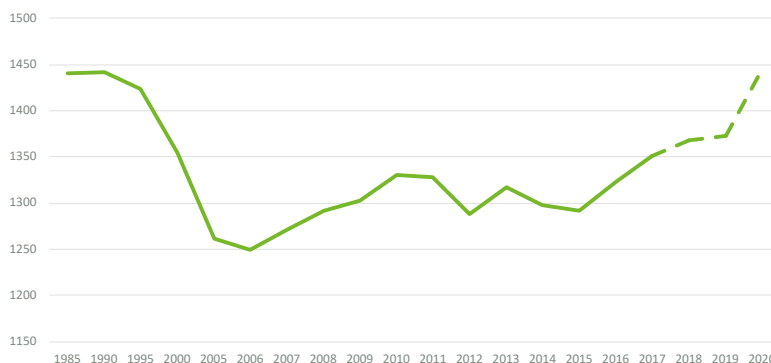
Stöpen

Stöpen ligger cirka 15 kilometer norr om Skövde. Ursprunget till Stöpens tätort är en snickerifabrik som byggdes vid vägskälet av det blivande samhället 1923. Goda bussförbindelser med Skövde och Mariestad blev tidigt gynnsamt för Stöpens bebyggelseutveckling. 1931 började den första villabebyggelsen att uppföras. Vid sidan av snickerifabriken hade pingströrelsen en stark förankring i samhället och var också bidragande till att nya människor sökte sig till samhället. Det var framförallt efter andra världskrigets slut som det moderna villasamhället formades.

Tätortens stora expansionsperiod inträffade under 1970-talet och sammanföll med en stor expansionsperiod för Skövde, framförallt genom tillkomsten av Kärnjukhuset (KSS) 1973, samt förstärkningen av Skövde som försvars- och industriort. Stöpen kom att bli en liten förort med stor inpendling till Skövde. Antalet invånare ökade från 360 1970 till 1455 invånare 1980. Under 2000-talet har samhällets sydvästligaste del, kring Björkbacken med flera gator, byggts ut. I Stöpen finns även tre gruppbofästelser som kommunen förvaltar.

Inom Stöpens gränser finns idag pizzeria, livsmedelsaffär, förskola och grundskola upp till årskurs 9, sporthall med fullhallsmått samt tillgång till service i Västra Götalandsregionens regi (tandvård).

Under senare år har folkökningen dämpats och idag bor det knappt 1300 invånare i Stöpen, vilket gör orten till den näst största mindre tätorten i kommunen efter Skultorp.

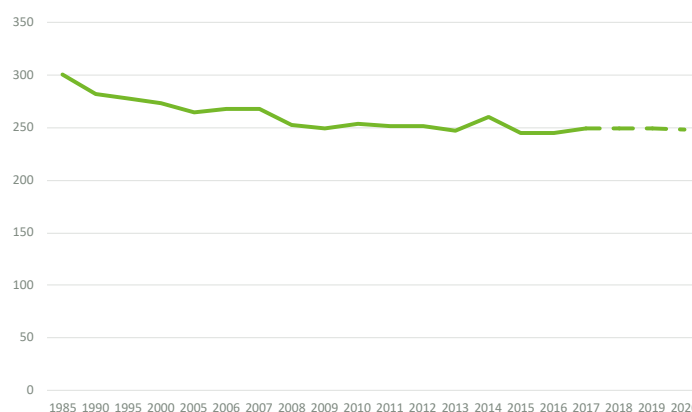

Befolkningsutvecklingen i Stöpen tätort

Ulvåker

Ulvåker är beläget strax öster om Stöpen med pendlingsavstånd till Skövde tätort. Ulvåker är ett mindre villasamhälle utmed Västra stambanan. Omkring 1930-talet fanns i samhället post, telegraf, flera handlare, en trätoffelfabrik samt en biograf. Det var även under denna tid som samhället började byggas ut, men det var inte förrän under 1960- och 1970-talet som dagens villasamhälle började ta sin form. Från 1970-talet och fram till 2000-talet bodde det cirka 300 personer i samhället. Idag bor det cirka 250 personer i Ulvåker och det finns ingen samhällsservice på orten.

Befolkningsutvecklingen i Ulvåker tätort

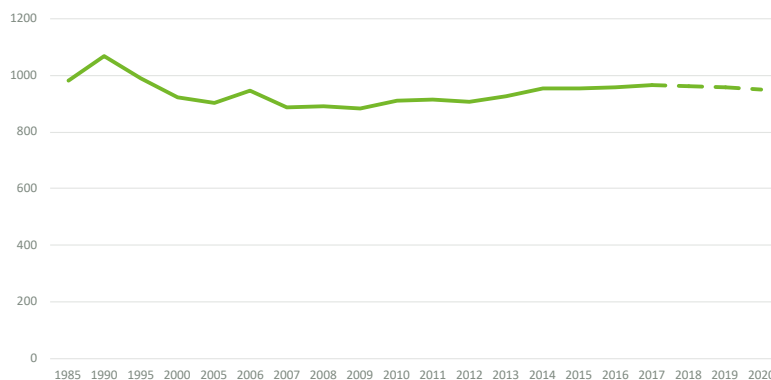

Tidan

Tidan har funktionen av att vara en central tätort för den nordöstra kommundelen. Idag bor cirka 880 personer i Tidan. Bebyggelsen består till största delen av villor, men även av grupphus och flerbostadshus. I Tidans glesbygd (församlingarna Vad, Flistad och Götlunda) bor ytterligare cirka 840 personer. I tätorten finns förskola, fritidshem och grundskola (ålder 6–12 år). Inom tätorten ligger även Solgårdens äldreboende och en vårdcentral. Samhället har en idrottsplats och ett tempererat friluftsbad, Tidanbadet.

I Tidan finns några områden med äldre detaljplaner för bostadsbebyggelse som ännu inte är utbyggda. Delar av ån Tidan som rinner genom orten omfattas av strandskydd.

Det finns ett bra serviceutbud med livsmedelsaffär med kassatjänst samt några butiker, café, pizzeria, antikvarisk bokhandel och bensinstation. Tidan har ett rikt föreningsliv och strax norr om samhället ligger Olstorps festplats. Miljön i samhällets norra del domineras fortfarande av den nedlagda yllefabriken kring ån Tidan.

Befolkningsutvecklingen i Tidan tätort

Varing

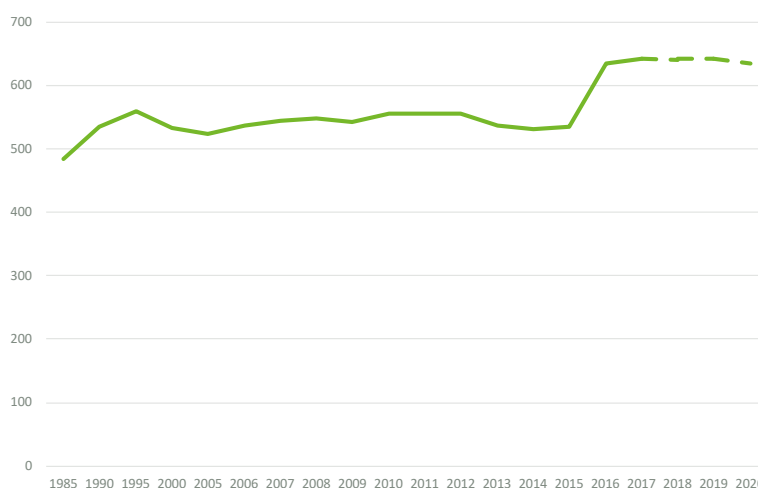
Varing ligger cirka 15 kilometer norr om Skövde stad och strax söder om Tidån. Värings by omnämndes i skrift på 1300-talet, men bör ha förhistoriskt ursprung.

Värings stationssamhälle växte fram efter att Västra stambanan mellan Stockholm och Göteborg anlagts 1859–61 och Värings station etablerades 1863. Samhället utvecklades relativt snabbt som stationssamhälle och handelsplats och hit knöts flera samhällsfunktioner. Redan 1896 hade orten telefon- och telegrafstation. På 1920–1930-talen fanns bland annat bankkontor, chark, livsmedel, kött, järnhandel och klädaffärer på orten. Västra stambanan passerar genom samhället och Banverket har ett tredje spår på östra sidan om stambanan som man vill förlänga åt söder. Spåret används av godståg vid möte/passage av persontåg.

Det moderna villasamhället formades på 1950-talet efter andra världskrigets slut. Kring

denna tid åkte många med buss och tåg in till Skövde för att jobba på bland annat Pentaverken (Volvo). Tätorten som idag har cirka 545 invånare består till största delen av villabebyggelse, men det finns även flerbostadshus.

I Varing finns förskola, fritidsverksamhet och grundskola (ålder 6–12 år). Cirka en kilometer söder om samhället, intill väg 200, finns en bensinstation med livsmedelsutbud samt restaurang. Sydost om samhället ligger idrottsplatsen. Samtliga platser fungerar som naturliga mötesplatser.

Befolkningsutvecklingen i Varing tätort

Vreten

Vreten ligger längst söderut i Skövde kommun, cirka 17 kilometer från Skövde centrum. Samhället består av de två gamla socknarna Edåsa och Ljunghem. Byn växte fram i samband med att järnvägen mellan Hjo och Stenstorp byggdes 1873. 1923 trafikerades sträckan med fem tåg åt vardera hållet. Invånarantalet i de båda socknarna var vid denna tid cirka 850 st. I byn fanns då post, järnvägsstation, skola, bibliotek, handelsbod med bensinpump, missionshus, telegrafisk växelstation och en handelsträdgård. På Vretens Egendom fanns även mjölkvarn, sågverk, tegelbruk och mejeri. I Ljunghem fanns det en byggnad för äldreboende.

I dag bor det i de båda socknarna cirka 160 personer och all service i byn är borta. Området präglas istället av jord- och skogsbruk samt en mekanisk verkstad, Vreten AB, som tillverkar skogskärror, vägskrapor, lastare med mera. Många pendlar idag till Skövde för att arbeta. 1982 exproprierades ett större område i Vretens västra kant för att användas till militärt skjutfält.

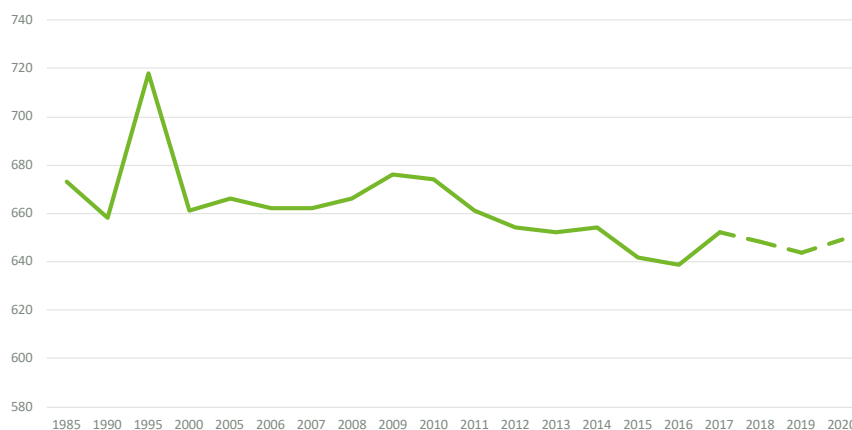
Sågverket i Vreten är numera kulturminnesmärkt och vårdas av den mycket aktiva bygdegårdsföreningen som också tar hand om den gamla skolan. Vretens bollklubb erbjuder fina gräsplaner, tennisbana och bouleanor. Det finns två kyrkor; Vreten (byggd 1872) och Edåsa (medeltida), båda nyrenoverade och i mycket gott skick.

Igelstorp

Söder om väg 49 ligger tätorten Igelstorp som ursprungligen var ett stationssamhälle och fick sitt namn när järnvägsstationen tillkom 1876. Det var dock först efter andra världskriget och storkommunreformen 1952 som Igelstorps tätort började växa fram. Det moderna Igelstorp tog form under 1960- och 1970-talet och under den perioden ökade invånarantalet kraftigt, för att idag ha stabiliserats kring cirka 680 personer. I södra delen av orten, intill fotbollsplanen, finns nya tomter att tillgå för nybyggnation av villor.

Bebyggelsen i Igelstorp består till största delen av villor. I samhället finns förskola, fritidshem och grundskola (ålder 6–12 år) och i tätortens södra del ligger en fotbollsplan. Samtliga platser fungerar som naturliga mötesplatser.

Befolkningsutvecklingen i Igelstorp tätort

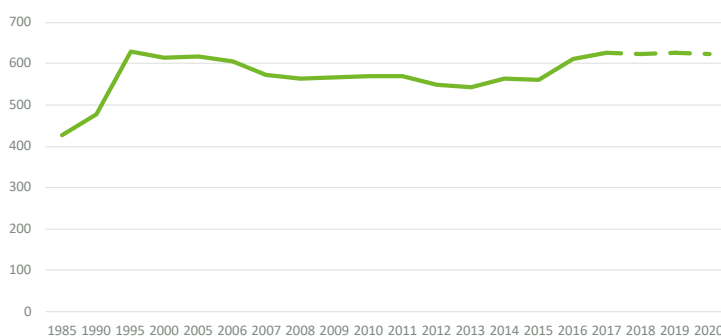

Värsås

Värsås ligger cirka 15 kilometer sydost om Skövde, i kanten av Tidans dalgång. Orten fungerar som en central tätort för den sydöstra kommundelen. Värsås är den enda mindre tätorten i Skövde kommun där den gamla kyrkbyn av egen kraft utvecklades till en modern tätort. Det är också en av få tätorter som inte ligger vid järnvägen och på så vis inte har någon bakgrund som stations-samhälle. Den moderna tätortsutvecklingen kom sent, först på 1950-talet. Bakgrunden till Värsås tätortsutveckling måste sökas i kyrkbyns starka ställning som vägknut och tingsplats samt även som sockencentrum för kyrka, folkskola och kommunal verksamhet.

Det moderna villasamhället formades på 1950-talet, vilket innebär att det är i industrialismens spår på 1950–1970-talet som det moderna Värsås tar form. Värsås blev i likhet med flera andra mindre tätorter i kommunen en förstad med stor inpendling till Skövde. Orten är på 2010-talet en av kommunens mindre tätorter, men hade på 1970-, 80- och 90-talet en positiv befolkningsutveckling, vilket avspeglades i villabebyggelsens tillväxt. Invånarantalet, som nu minskat lite, uppgår idag till cirka 570 personer. I Värsås glesbygd (församlingarna Värsås, Varola, Vreten, Sventorp och Forsby) bor cirka 1800 personer.

1948 etablerades företaget Värsås Träindustri ur vilket Värsåsstugan senare utvecklats. Värsåsstugan flyttas senare till Lundsbrunn och fortsätter sin verksamhet under namnet Värsåsvillan. Öster om kyrkan ligger tre större jordbruksanläggningar. I tätorten finns en idrottsplats samt ett elbelyst motionsspår. Bebyggelsen domineras av villor. I Värsås finns förskola, fritidshem och grundskola (ålder 6–12 år). Här finns även en butik, bensinstation och en bildäcksfirma. Samtliga fungerar som naturliga mötesplatser.

Befolkningsutvecklingen i Värsås tätort

Varola

Varola ligger på pendlingsavstånd, cirka 10 kilometer sydost om Skövde tätort. Samhället har en befolkning på 35 personer, men i socknen bor cirka 500 personer. Närmare Ösan ligger huvudsakligen den äldre församlingsanknutna bebyggelsen. Skolhuset som är uppfört i tegel byggdes 1884. På den västra sidan av Ösan, utmed Skövdevägen (väg 2882), har senare bebyggelse vuxit fram. Utmed Ösan gäller 100 meter strandskydd.

Här finns kommunal service i form av förskola, fritidshem och grundskola (ålder 6–12 år) samt en liten lanthandel. Samtliga fungerar som naturliga mötesplatser.

Fjället

Nordost om Skövde, intill väg 200 mot Våring och Tidå, ligger Fjället. Fjället kan betraktas som en pendlingsort till Skövde. Här bor idag cirka 120 personer i villabebyggelse. Orten har idag ingen egen samhällsservice.

Bilaga 2 - befolkningsutveckling

Befolkningsutveckling för Skövde glesbygd

Områdena Fjället, Nybo samt Varola är inte medräknade

	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
0	101	120	93	87	91	70	80	80	76	76	84	91	88
1-5	504	557	536	415	441	446	429	411	400	407	405	413	403
6-9	352	419	476	433	340	345	346	359	339	343	346	316	326
10-12	325	297	302	355	328	269	262	261	264	256	267	264	276
13-15	310	290	324	336	369	372	262	255	265	260	258	255	241
16-18	339	306	279	314	382	358	345	336	277	262	258	249	260
19-24	516	470	410	333	377	489	504	487	520	486	465	423	415
25-44	2069	2123	2104	1979	1933	1786	1727	1702	1617	1627	1630	1547	1564
45-64	1588	1646	1785	2007	2211	2340	2387	2405	2425	2425	2430	2308	2326
65-79	943	874	851	807	842	906	946	991	1022	1068	1117	1113	1140
80-89	188	213	229	223	205	218	217	223	217	211	212	200	199
90-w	41	34	27	32	21	29	27	28	29	33	34	31	33
Totalt	7276	7349	7416	7321	7540	7528	7532	7538	7451	7454	7506	7210	7271

Befolkningsutveckling för Skövde yttertätorter

	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
0	116	146	110	96	102	109	87	98	108	105	105	108	129
1-5	589	742	799	586	594	589	588	567	594	590	582	613	649
6-9	533	502	639	705	491	521	535	506	501	484	496	554	550
10-12	493	399	405	506	424	387	373	372	373	411	407	406	360
13-15	518	428	399	413	530	359	363	352	360	349	361	377	409
16-18	497	494	385	347	429	442	377	367	336	343	334	368	373
19-24	697	747	564	420	433	589	633	622	634	613	579	574	523
25-44	2668	2566	2563	2451	2386	2215	2148	2077	2093	2087	2098	2247	2293
45-64	1715	2014	2320	2319	2219	2243	2270	2276	2249	2244	2216	2325	2327
65-79	820	858	946	971	1036	1233	1263	1301	1331	1355	1396	1458	1464
80-89	224	257	309	318	341	365	353	360	366	377	371	400	422
90-w	224	257	309	318	341	354	353	360	366	377	371	400	422
Totalt	8891	9184	9481	9202	9055	9118	9070	8960	9009	9018	9008	9492	9573

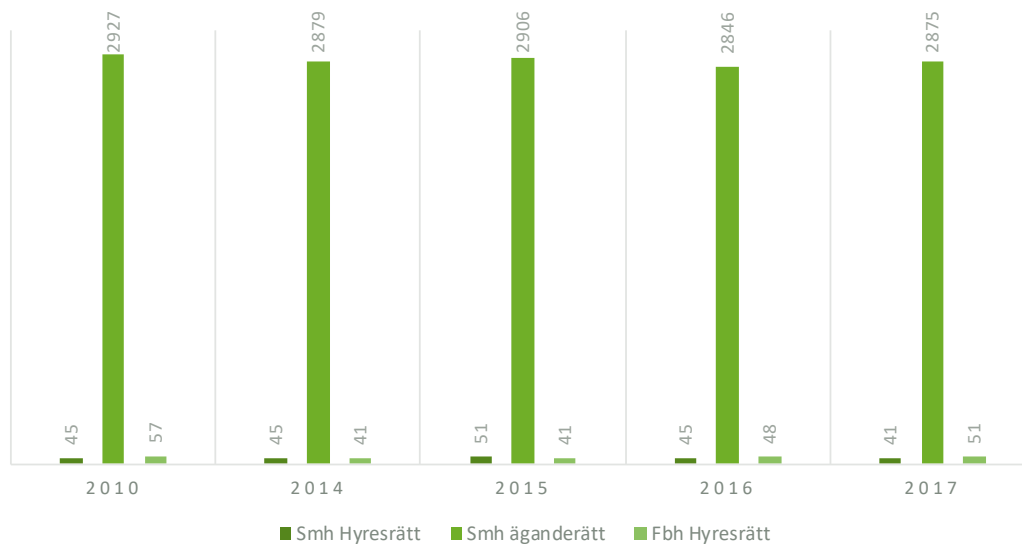

Befolkningsutveckling för Skövde tätort

	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
0	355	445	335	323	310	431	389	427	448	438	438	443	457
1-5	1715	1781	2029	1521	1498	1754	1876	1917	1968	2044	2069	2040	2152
6-9	1238	1282	1454	1513	1207	1237	1277	1361	1407	1432	1520	1525	1542
10-12	1064	927	1005	1191	1029	939	924	921	959	996	1024	1076	1146
13-15	1096	982	1007	1066	1236	974	973	953	993	981	969	1013	1081
16-18	1197	1152	966	1025	1207	1215	1153	1149	1097	1054	1059	1101	1054
19-24	3105	3187	3493	3432	3716	4124	4154	4176	4279	4281	4121	3934	3796
25-44	8699	8704	8992	8918	8892	9238	9360	9566	9796	9845	10133	10402	10801
45-64	6437	6707	7299	7812	8073	8237	8288	8294	8372	8386	8380	8472	8549
65-79	3962	4144	4070	3901	3954	4364	4501	4621	4774	4903	5004	5060	5149
80-89	842	1097	1345	1526	1654	1626	1668	1692	1664	1651	1686	1747	1769
90-w	76	106	175	239	313	337	316	324	349	358	359	354	367
Totalt	29786	30514	32170	32467	33089	34476	34879	35401	36106	36369	36762	37167	37863

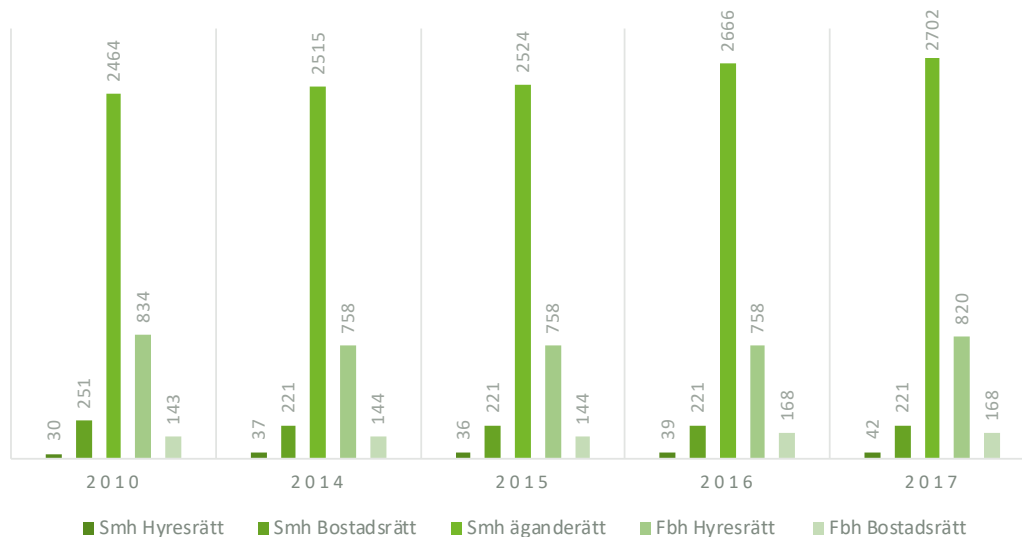
Skövde glesbygdsområden

Bostäder fördelat efter hustyp och upplåtelseform

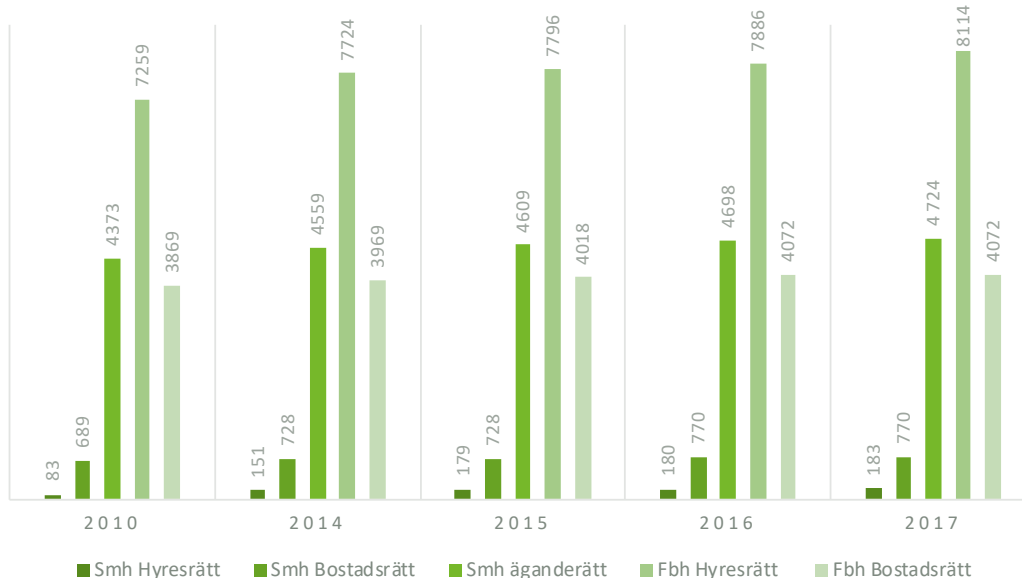
Skövde yttertäorter

Bostäder fördelat efter hustyp och upplåtelseform

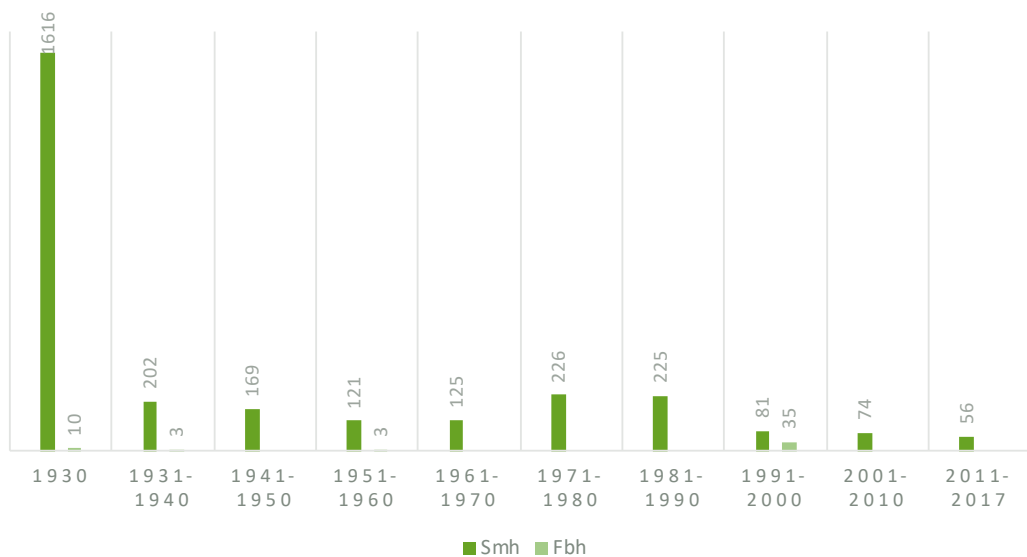
Skövde tätort

Bostäder fördelat efter hustyp och upplåtelseform

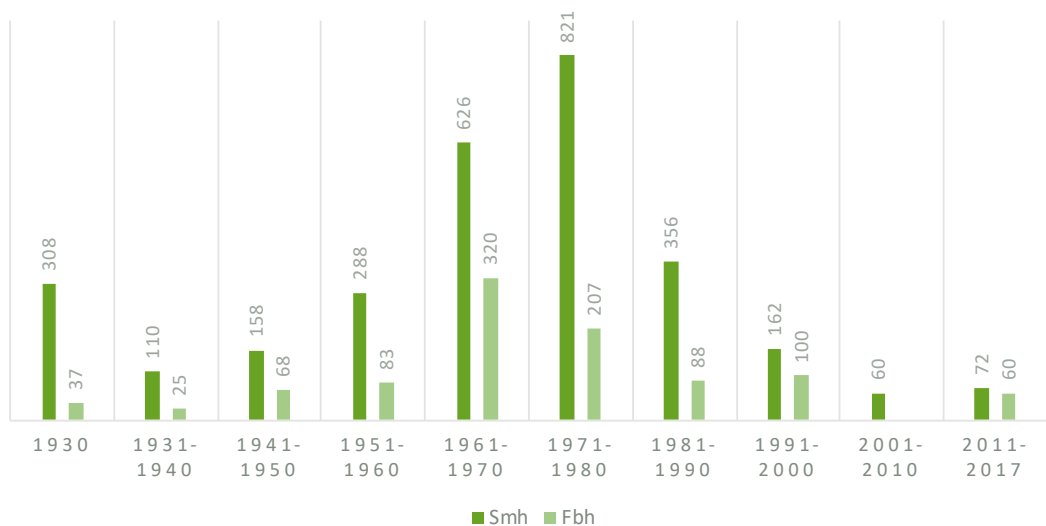
Skövde glesbygdsområden

Bostäder fördelat efter hustyp och byggnadsperiod

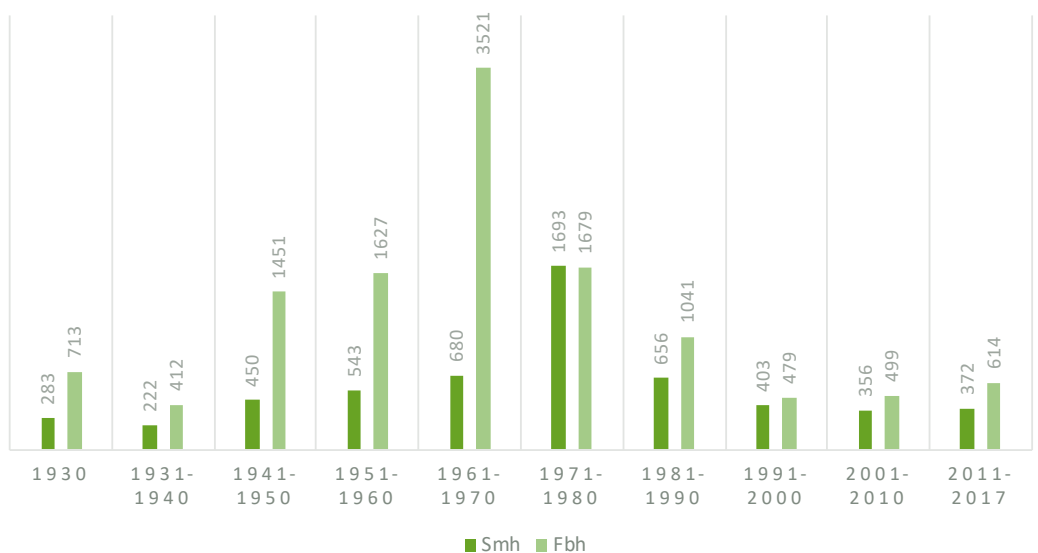
Skövde yttertätorter

Bostäder fördelat efter hustyp och byggnadsperiod

Skövde tätort

Bostäder fördelat efter hustyp och byggnadsperiod

Källförteckning

Program och planer för Skövde kommun

Boendestrategiskt program
Energi- och klimatplan
Fritidspolitiskt program
IT- infrastrukturplan
Kulturmiljöprogram
Naturvårdsprogram
Skogsbruksplan
Vattenplan
Vindkraftsplan
Översiktsplan, ÖP 2025

Övriga rapporter

Areella näringar – Rapport Skaraborgs kommunalförbund
Databas, Hästlandet Västra Götalands hemsida
LRF:s kommungrupp Skövde 2011
Skövde kommuns befolkningsprognos 2012–2030
Svensk vindenergi
Västrafik – anropsstyrd trafik Skövde kommun 2012

Statistiska centralbyrån

SCB Befpak 1985–2011
SCB Boendestat 2011 Bostadsbestånd efter hustyp och byggnadsperiod
SCB Boendestat 2011 Bostadsbestånd efter hustyp och upplåtelseform
SCB Inkopak 1990–2010 Områdesbeskrivning Familjestatistik
SCB Statistiks årsbok för areella näringar 2011

Webbplatser

www.skovde.se
www.nlfskovde.se
www.regeringen.se
www.leaderostraskaraborg.se

Skövde kommun
Postadress 541 83 SKÖVDE
Telefon 0500-49 80 00
Webbplats skovde.se

